

○ คำพิพากษา
(อุทธรณ์)

(ด. ๒๒)

คดีหมายเลขดำที่ อ. ๑๕๗/๒๕๔๘

คดีหมายเลขแดงที่ อ. ๕๙/๒๕๕๕

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลปกครองสูงสุด

วันที่ ๒๘ เดือน มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๕

ระหว่าง { นางสุพร เมธาประเสริฐ ผู้ฟ้องคดี
มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ ๑
สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดขอนแก่น ที่ ๒
นายอำเภอเมืองขอนแก่น ที่ ๓
กรมการพัฒนาชุมชน ที่ ๔
อธิบดีกรมที่ดิน ที่ ๕
เทศบาลนครขอนแก่น ที่ ๖
องค์การบริหารส่วนตำบลศิลา ที่ ๗ ผู้ถูกฟ้องคดี

เรื่อง คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการ
โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย (อุทธรณ์คำพิพากษา)

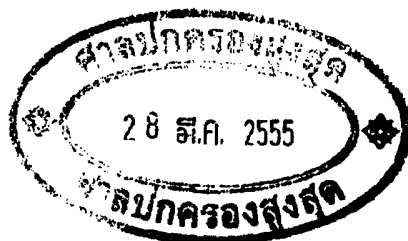
ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งเจ็ดอุทธรณ์คำพิพากษา ในคดีหมายเลขดำที่ ๑๕๔/๒๕๔๕
หมายเลขแดงที่ ๔๘๕/๒๕๔๗ ของศาลปกครองชั้นต้น (ศาลปกครองขอนแก่น) ซึ่งเป็นคดีที่
โอนมาจากคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ ตามมาตรา ๑๐๓ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติ

/จัดตั้ง...

จัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒

ผู้ฟ้องคดีฟ้องและเพิ่มเติมฟ้องว่า ผู้ฟ้องคดีเป็นเจ้าของที่ดินโฉนดเลขที่ ๓๖๔๙๗ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น โดยนายสมชาย เมธาประเสริฐ สามีของผู้ฟ้องคดี เป็นผู้ซื้อที่ดินมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๕ และผู้ฟ้องคดีได้ปลูกบ้านเลขที่ ๒๓๓ หมู่ ๑๒ บ้านโนนม่วง พักอาศัยในที่ดินแปลงดังกล่าวด้วย ที่ดินแปลงนี้ทิศใต้ติดเขตร่วมมหาวิทยาลัยขอนแก่น ทิศตะวันออกติดทางสาธารณประโยชน์พาดผ่านเข้าไปในมหาวิทยาลัยขอนแก่นไปบรรจบกับถนนมิตรภาพ ทางดังกล่าวมีช่วงที่ผ่านที่ดินของผู้ฟ้องคดีกว้างประมาณ ๑๖ เมตร ซึ่งเส้นทางปรากฏในแผนที่ของกรมแผนที่ทหาร เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๕ ลำดับชุด L ๗๐๑๗ RTSD และปรากฏในรูปถ่ายทางอากาศจังหวัดขอนแก่น ราว ๕๕๔๑ ผู้ฟ้องคดีเคยค้าขายในบริเวณมหาวิทยาลัยขอนแก่นได้อาศัยทางสาธารณประโยชน์ด้านทิศตะวันออกเป็นทางเข้าออกมหาวิทยาลัยขอนแก่นสู่ถนนสาธารณะภายนอก และเนื่องจากด้านทิศเหนือของมหาวิทยาลัยขอนแก่นเป็นเขตติดต่อกับราษฎรจำนวนมากทำให้มีผู้ลักลอบตัดรั้วลดหนามผ่านทางเข้าออกมหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ทำการปิดกั้นทางสาธารณประโยชน์โดยทำรั้วลดหนามและก่อสร้างบ้านพักคนงานบริเวณแนวต่อเขตร่วมมหาวิทยาลัย และได้ปิดกั้นทางสาธารณประโยชน์เดิมไปด้วย ผู้ฟ้องคดีจึงกั้นที่ดินของผู้ฟ้องคดีบางส่วนทำเป็นทางต่อกับทางสาธารณประโยชน์ทางด้านทิศตะวันออกช่วงที่เลยมาจากอาคารบ้านพักข้าราชการกรมพัฒนาชุมชน และใกล้กับแนวเขตมหาวิทยาลัยตำแหน่งที่ถูกปิดกั้นไป เพื่อเลี้ยวเข้าไปในที่ดินของผู้ฟ้องคดีประมาณ ๑๐๐ เมตร แล้วเลี้ยวกลับไปบรรจบกับแนวเขตมหาวิทยาลัยบริเวณหน้าบ้านของผู้ฟ้องคดีซึ่งเป็นบริเวณหลังหอพักนักศึกษาที่ ๒๒ ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ผู้ฟ้องคดีและราษฎรบ้านโนนม่วง อาศัยเส้นทางใหม่นี้เป็นทางเข้าออกทดแทนทางสาธารณประโยชน์เดิมซึ่งถูกปิดกั้นไป ซึ่งทางใหม่นี้ราษฎรได้ใช้ร่วมกันมานานกว่า ๒๕ ปีแล้ว โดยผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ มิได้หวงห้าม จึงเป็นทางภาระจำยอมที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ มีอาจทำให้เสื่อมความสะดวกในการใช้ได้ ในปี พ.ศ. ๒๕๓๘ ผู้ฟ้องคดีได้ทำการพัฒนาที่ดินโดยก่อสร้างอาคารพาณิชย์ ๓ ชั้น รวม ๒๐ ห้อง และสร้างโรงอาหารให้ผู้ค้ารายย่อยประกอบกิจการค้าขาย โดยผู้ค้าขายได้ใช้เส้นทางใหม่ดังกล่าวผ่านเข้า - ออกมหาวิทยาลัยขอนแก่น ต่อมา ในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ มีโครงการพัฒนาพื้นที่เชิงพาณิชย์บริเวณด้านหลังหอพักนักศึกษาที่ ๒๒ เนื้อที่ ๔.๘ ไร่ โดยที่ประชุมอนุมัติร่างสัญญา

/ให้เอกชน...

ให้เอกชนเข้าทำการก่อสร้าง ซึ่งโครงการดังกล่าวได้มีการก่อสร้างรั้วกำแพงซีเมนต์บล็อกปิดกั้นเส้นทางใหม่ตรงหน้าบ้านของผู้ฟ้องคดี ซึ่งผู้ฟ้องคดีได้ขอร้องไม่ให้มหาวิทยาลัยปิดกั้นเส้นทางดังกล่าวโดยยินดีจ่ายเงินค่าชดเชยให้แต่ไม่เป็นผล ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้ดำเนินการตามโครงการต่อไป และในปี พ.ศ. ๒๕๓๗ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๔ ได้ก่อสร้างบ้านพักข้าราชการกว้าง ๑๒ เมตร ยาว ๑๕๐ เมตรเศษ ทับทางสาธารณประโยชน์เดิมที่มาจากบ้านโนนม่วงบางส่วน โดยมีได้ขอใช้ที่ดินสาธารณประโยชน์ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการดูแลรักษาที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๑๕ ทำให้ทางสาธารณประโยชน์เดิมคับแคบลง ผู้ฟ้องคดีจึงนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครอง

ขอให้ศาลบังคับให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ยุติการปิดกั้นรั้วมหาวิทยาลัยช่องทางเส้นใหม่ ที่ติดกับที่ดินของผู้ฟ้องคดีบริเวณหน้าบ้านเลขที่ ๒๓๓ เปิดเป็นช่องทางสาธารณประโยชน์ขนาดกว้าง ๘ เมตร โดยไม่มีกำหนดเวลาเปิด - ปิด และหากผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จะดำเนินปิดกั้นรั้วบริเวณดังกล่าว ขอให้ศาลมีบังคับดังนี้

๑. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๔ เพิกถอนหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง เลขที่ ๖๓๔๐ เพราะออกทับทางสาธารณประโยชน์เดิม ซึ่งกว้างไม่น้อยกว่า ๑๖ เมตรตลอดสาย โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากไม่ปฏิบัติตามระเบียบของกรมที่ดินว่าด้วยการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง พ.ศ. ๒๕๑๗

๒. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๖ ใช้อำนาจตามกฎหมายดำเนินการให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ รื้อถอนกำแพงรั้วที่ปิดกั้นและปลูกสร้างทับทางสาธารณประโยชน์เดิม เพื่อให้กลับคืนเป็นทางสาธารณประโยชน์เช่นเดิม

๓. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๗ ใช้อำนาจตามกฎหมายดำเนินการให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๔ รื้อถอนบ้านพักข้าราชการที่ปลูกกีดขวางทางสาธารณประโยชน์เดิม

ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ให้การว่า มหาวิทยาลัยขอนแก่นตั้งอยู่บนที่ดินราชพัสดุ มีเนื้อที่ ๕,๔๔๔ ไร่ มีหลักฐานเป็นหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง (น.ส.ล.) ๔ แปลง แปลงที่พิพาท มีเนื้อที่ ๒,๓๘๒ ไร่ ๑ งาน ๙๕ ไร่/๑๐ ตารางวา ตามหลักฐานหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง เลขที่ ๖๓๔๐ ออกให้เมื่อวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๒๐ ซึ่งมีทางสาธารณประโยชน์มาสิ้นสุดตรงแนวเขตด้านทิศเหนือของที่ดินหลวง ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้กั้นรั้วลวดหนามไว้ตลอดแนว แต่ราษฎร

/ที่ปลูกสร้าง...

ที่ปลูกสร้างอาคารอยู่อาศัยใกล้แนวเขตร่วมมหาวิทยาลัยได้รื้อลดหนามออกเพื่อใช้เป็นทางสัญจรโดยผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ มิได้อนุญาต เดิมที่ดินที่ติดกับแนวเขตมหาวิทยาลัยเป็นที่รกและมีพืชไร่เกือบตลอดแนว ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จึงก่อสร้างบ้านพักคนงานไว้ใกล้แนวเขตมาเป็นเวลาเกือบ ๒๐ ปีแล้ว บ้านและที่ดินของผู้ฟ้องคดีที่อยู่ติดกับแนวเขตมหาวิทยาลัยสองแปลง โดยแปลงแรกติดกับทางสาธารณประโยชน์มาสิ้นสุดที่แนวเขตมหาวิทยาลัย ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เปิดรั้วแนวเขตบริเวณนี้ให้ราษฎรทั่วไปผ่านเข้าไปในมหาวิทยาลัย แต่ยังมีผู้เปิดรั้วแนวเขตมหาวิทยาลัยโดยผลการอีกจุดหนึ่งเพื่อใช้เดินทางข้ามมหาวิทยาลัย ส่วนที่ดินแปลงที่พิพาทผู้ฟ้องคดีได้ปลูกบ้านพักอาศัยเลขที่ ๒๓๓ หมู่ที่ ๑๒ บ้านโนนม่วง และได้ก่อสร้างอาคารพาณิชย์ในที่ดินแปลงนี้ด้วยและมีผู้เปิดรั้วแนวเขตมหาวิทยาลัยบริเวณหลังหอพักนักศึกษาที่ ๒๒ โดยทางผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ มิได้อนุญาต ส่วนที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ มีโครงการพัฒนาที่ดินหลังหอพักนักศึกษาที่ ๒๒ ในทางพาณิชย์นั้น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้คำนึงถึงความเดือดร้อนของราษฎรหมู่บ้านโนนม่วงที่อาศัยติดแนวเขตมหาวิทยาลัย โดยได้เปิดช่องทางจราจรไว้สองช่องทาง คือ ช่องทางแรกทำเป็นถนนอย่างดีเชื่อมกับทางสาธารณประโยชน์จากหมู่บ้านโนนม่วงผ่านเข้ามาในมหาวิทยาลัยด้านหลังหอพักนักศึกษาที่ ๑๑ และช่องทางที่สองบริเวณจุดสิ้นสุดของทางสาธารณประโยชน์ติดกับที่ดินแปลงแรกที่เคยเป็นที่ดินของผู้ฟ้องคดี ซึ่งผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้กำหนดสร้างเป็นถนนถาวรเชื่อมต่อกับถนนหอพักนักศึกษาที่ ๑๐ และที่ ๑๑ ตามโครงการพัฒนาที่ดิน ทั้งนี้ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้คำนึงถึงการอยู่ร่วมกันกับชุมชน ความปลอดภัยของทรัพย์สินทางราชการ บุคลากรและนักศึกษาของมหาวิทยาลัย จึงไม่อาจเปิดช่องทางเข้า - ออก ขนาดกว้าง ๘ เมตร บริเวณหน้าบ้านเลขที่ ๒๓๓ ของผู้ฟ้องคดีได้ แต่จะก่อสร้างประตูสำหรับเข้า - ออกขนาดกว้าง ๒ เมตร กำหนดเวลาเปิด - ปิดตามความจำเป็นและเหมาะสมเพื่อการรักษาความปลอดภัยเป็นสำคัญ

ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ให้การว่า ได้แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงตามคำสั่งที่ ๕๒๐/๒๕๔๐ ลงวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๔๐ โดยมีปลัดอำเภอฝ่ายปกครองและพัฒนาเป็นประธานกรรมการ และมีพัฒนาการอำเภอ ที่ดินอำเภอ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๑๒ ตำบลศิลาเป็นกรรมการ และปลัดอำเภอเมืองขอนแก่นเป็นกรรมการและเลขานุการ และผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงปรากฏว่าทางที่พิพาทเป็นทางสาธารณะที่เกิดจากการใช้ประโยชน์ร่วมกันของราษฎรที่มีมานานแล้ว โดยใช้เป็นทางสัญจรไปมาระหว่างตัวเมือง

/ขอนแก่น...

ขอนแก่นผ่านบริเวณมหาวิทยาลัยไปยังหมู่บ้านต่างๆ ความกว้างของเส้นทางแต่ละช่วงที่อยู่
ในหมู่บ้านโนนม่วงกว้าง ๘ - ๑๒ เมตร ส่วนอื่นกว้าง ๑๖ - ๒๒ เมตร ต่อมามีการตัดถนนใหม่
เพื่อเลี่ยงทางเข้ามหาวิทยาลัยขอนแก่นโดยแยกจากทางสาธารณะเดิมก่อนถึงบ้านโนนม่วง
ผ่านเข้ากลางหมู่บ้านไปเชื่อมถนนมิตรภาพใกล้บ้านหนองกุง และจากการตรวจสอบ
ระวางแผนที่และหลักฐาน น.ส.ล. เลขที่ ๖๓๔๐ ซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภท
ทรัพย์สินใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะในความดูแลของกระทรวงการคลัง
(ที่ตั้งของมหาวิทยาลัยขอนแก่น) ปรากฏตามรูปแผนที่ด้านทิศเหนือมีทางสาธารณะประโยชน์
มาจดทับแนวเขตที่ดินซึ่งเป็นเส้นทางเดียวกันกับทางสาธารณะพิพาท ปัจจุบันบริเวณ
ทางสาธารณะที่พิพาทที่จดทับแนวเขตที่ดินของมหาวิทยาลัยมีบ้านพักของคณางานอยู่ภายใน
แนวรั้วลวดหนามทำให้ทางสาธารณะไม่อาจทะลุเข้าไปในมหาวิทยาลัยได้ ส่วนสิ่งปลูกสร้างอื่น
มีการก่อสร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก บ้านพักของข้าราชการของกรมการพัฒนาชุมชนลงใน
ทางสาธารณะประโยชน์เมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๕๓๗ ทางสาธารณะที่ใช้ก่อสร้างเป็นช่วงที่กว้าง
๒๒ เมตร ใช้เป็นพื้นที่ก่อสร้างยาวไปตามทางสาธารณะ ๑๕๐ เมตร ความกว้าง ๑๒ เมตร
จึงเหลือพื้นที่สำหรับเป็นทางสาธารณะ ๑๐ เมตร เป็นพื้นผิวจราจร ๕ - ๖ เมตร รถสามารถ
สวนไปมาได้สะดวก การก่อสร้างไม่ปรากฏว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๔ ได้ขออนุญาตใช้ที่ดิน
สาธารณะประโยชน์ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการดูแลรักษาที่ดินอันเป็น
สาธารณสมบัติของแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๑๕ แต่อย่างไร ในการเข้าออกมหาวิทยาลัยในปัจจุบัน
ผู้ฟ้องคดีได้แบ่งแยกที่ดินของผู้ฟ้องคดีแปลงที่ติดกับรั้วมหาวิทยาลัยใช้ก่อสร้างอาคารพาณิชย์
และโรงอาหาร โดยด้านหลังของอาคารพาณิชย์ติดกับแนวรั้วมหาวิทยาลัยขอนแก่นและ
มีทางสาธารณะผ่านเข้าตรงกลางเชื่อมต่อกับทางสาธารณะพิพาทจุดที่เชื่อมห่างจากแนวรั้ว
มหาวิทยาลัยบริเวณที่ร้องว่าปิดกั้นเท่ากับความยาวของอาคารพาณิชย์ ส่วนบริเวณที่
ผู้ฟ้องคดีใช้เป็นจุดผ่านเข้าออกมหาวิทยาลัยเป็นด้านทิศตะวันตกของบ้านเลขที่ ๒๓๓
ยังไม่มีแบ่งหักเป็นทางสาธารณะให้ปรากฏในโฉนดที่ดินของผู้ฟ้องคดี จึงเป็นที่ดิน
คงเหลือของผู้ฟ้องคดี

ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๔ ให้การว่า ที่ดินบริเวณที่ก่อสร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเดิม
เป็นที่รกร้างว่างเปล่าไม่มีสภาพถนน ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๔ ได้รับอนุญาตให้ก่อสร้าง
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและบ้านพักข้าราชการโดยใช้พื้นที่ ๑๒ เมตร ส่วนที่เหลือ

/๑๐ เมตร...

๑๐ เมตร จึงได้ล้อมรั้วทำให้กลายเป็นถนน ส่วนทางสาธารณะที่ไปยังบ้านโนนม่วงเดิม มาสิ้นสุดเพียงบริเวณรั้วศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ระยะทางจากบริเวณอาคารพาณิชย์ของผู้ฟ้องคดีถึงจุดตัดทางสาธารณะบริเวณที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีระยะทางประมาณ ๑๕๔ เมตร

ศาลปกครองชั้นต้นได้ดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติมปรากฏข้อเท็จจริงดังนี้

สำนักงานที่ดินจังหวัดขอนแก่นได้ชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทางสาธารณประโยชน์

ที่พิพาทว่า จากการตรวจสอบระวางรูปถ่ายทางอากาศหมายเลข ๕๕๕๑ แผ่นที่ ๔ ซึ่งเป็น จุดที่ตั้งของมหาวิทยาลัยจุดเกิดเหตุที่มีการร้องเรียนมีสภาพเป็นทางสาธารณประโยชน์ ปรากฏอยู่ทั้งสองด้าน คือด้านทิศตะวันออกและทิศใต้มีอาณาเขตติดต่อกับที่ดินของผู้ฟ้องคดี และเส้นทางทั้งสองสายมีจุดตัดทะลุเข้าไปในเขตที่ดินของมหาวิทยาลัยโดยระวาง ภาพถ่ายทางอากาศดังกล่าวได้ถ่ายไว้เมื่อเดือนเมษายน ๒๕๑๙

ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ชี้แจงว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ทราบแต่เพียงว่าที่ดินที่เป็น สถานที่ตั้งของมหาวิทยาลัยเดิมเป็นที่สาธารณะ และประมาณปี พ.ศ. ๒๕๒๐ กรมธนารักษ์ ให้ส่วนราชการที่ใช้ที่ราชพัสดุอยู่ก่อนการประกาศใช้กฎหมายให้ตกลงกับกรมธนารักษ์ เพื่อขอใช้ที่ราชพัสดุใหม่ และกรมธนารักษ์ได้ออกหนังสือ น.ส.ล. ที่เป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัย จำนวน ๔ ฉบับ โดย น.ส.ล. ฉบับแรกออกเมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๑๙ คือ เลขที่ ๓๘๔/๒๕๑๙ เนื้อที่ ๓,๑๖ ไร่ ๓ งาน ๓๒ $\frac{๔}{๑๐๐}$ ตารางวา ใช้ในราชการกรมอนามัย ซึ่งต่อมากรมอนามัย ได้ให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ฉบับที่สอง น.ส.ล. เลขที่ ๖๓๔๐ เนื้อที่ ๒,๓๘๒ ไร่ ๑ งาน ๙๕ $\frac{๔}{๑๐๐}$ ตารางวา ออกเมื่อวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๒๐ ฉบับที่สาม น.ส.ล. เลขที่ ๔๕๖๓ เนื้อที่ ๒๐ ไร่ ๑ งาน ๑๙ ตารางวา ออกเมื่อวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๑๙ และฉบับที่สี่ น.ส.ล. เลขที่ ๔๓๒๐ เนื้อที่ ๑๐๔ ไร่ ๑ งาน ๒๔ ตารางวา ออกเมื่อวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๑๙ เดิมเมื่อมีการเปิดมหาวิทยาลัยใหม่ๆ ในปี พ.ศ. ๒๕๐๗ ยังไม่มีการกันรั้วถาวรแต่ได้ยึดหลักเขตเอาไว้ จนกระทั่งปี ๒๕๐๘ ได้มีการก่อตั้งคณะ วิศวกรรมและหอพักนักศึกษาหญิงทำให้มีความเจริญขึ้น ราษฎรจึงมาซื้อที่ดินบริเวณข้างเคียง และสร้างบ้านพักอาศัยติดกับมหาวิทยาลัยโดยหันด้านหน้าติดรั้วมหาวิทยาลัย จึงทำให้มีการ ทำลายรั้วลวดหนามของมหาวิทยาลัยอยู่เนืองๆ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ มหาวิทยาลัยได้ทำรั้ว คอนกรีตล้อมรอบมหาวิทยาลัยและปิดช่องที่เป็นถนนสาธารณะจากบ้านโนนม่วงที่ตรงมายัง มหาวิทยาลัย ปกติชาวบ้านใช้เส้นทางเข้าสู่มหาวิทยาลัยสองเส้นทาง คือ เส้นทางแรก จากบ้านโนนม่วงผ่านวัดม่วงศรีสุทนต์นมิตรภาพ ซึ่งเป็นเส้นทางที่มีอยู่เดิมเป็นถนนลาดยาง

/เส้นทาง...

เส้นทางที่สองจากบ้านโนนม่วงผ่านหมู่บ้านคุ้มอิงมอมายังมหาวิทยาลัยหลังหอพักนักศึกษา
ที่ ๒๗ สำหรับทางเข้าออกบริเวณจุดหมายเลข ๔ หน้าบ้านของผู้ฟ้องคดีซึ่งเป็นที่พักพิพานั้น
มีประชาชนและนักศึกษาที่อยู่ใกล้เคียงอาคารพาณิชย์และมารับประทานอาหารในบริเวณดังกล่าว
ใช้เป็นทางเข้าออก ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เปิดเส้นทางเข้าออกจุดที่ ๑ จุดที่ ๒ และจุดที่ ๓ ให้ราษฎรใช้
ตลอดไป ส่วนจุดที่ ๔ ที่เป็นที่พิพาทและเป็นบริเวณหน้าบ้านของผู้ฟ้องคดีจะเปิดประตู
กว้างประมาณ ๒ เมตร เพื่อให้สามารถเดินเท้าหรือรถจักรยานและจักรยานยนต์เข้าออกได้
โดยมีกำหนดเวลาเปิด - ปิด ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของนักศึกษาเป็นสำคัญ
เพราะบริเวณดังกล่าวผ่านแนวหอพักนักศึกษาหลายอาคาร

ศาลปกครองชั้นต้นได้ตรวจสอบสภาพของสถานที่พิพาทโดยมีทั้งฝ่ายผู้ฟ้องคดี
และผู้ถูกฟ้องคดีไปตรวจบริเวณที่พิพาท รวมทั้งมีพยานคือกำนันและอดีตกำนันตำบลศิลา
ไปร่วมตรวจสอบสถานที่พิพาทดังกล่าวด้วย ซึ่งปรากฏข้อเท็จจริงจากการตรวจสอบว่าอาคาร
บ้านพักของเจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาชุมชน ได้ก่อสร้างติดกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก บ้านพัก
เป็นบ้านเดี่ยวชั้นเดียวและบ้านแฝดอย่างละหลัง ซึ่งทุกคนได้ยอมรับตรงกันว่าได้ก่อสร้าง
ทับทางสาธารณประโยชน์จริง แต่เพื่อประโยชน์ของประชาชนและยังมีทางสาธารณประโยชน์
เหลือจากการก่อสร้างสามารถให้รถยนต์ใช้สัญจรได้สะดวกพอสมควร เส้นทางเข้าสู่
มหาวิทยาลัยมีสองเส้นทางผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เปิดตลอดยี่สิบสี่ชั่วโมง ส่วนบริเวณที่เป็นที่พิพาท
ขณะนี้ยังไม่มีมีการปิดกั้น ซึ่งผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เห็นว่าจะเปิด - ปิด ตามเวลาที่กำหนดเพื่อประโยชน์
ในการรักษาความปลอดภัยและเส้นทางซึ่งเปิดไว้สองเส้นทางเพียงพอต่อการใช้เดินทางแล้ว
แต่ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าบริเวณที่เป็นที่พิพาทนั้นควรมีผิวจราจรไม่น้อยกว่า ๔ เมตร และไม่มี
กำหนดเวลาเปิด - ปิด หากผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ไม่เปิดช่องทางนี้ก็ขอให้เปิดทางสาธารณประโยชน์
เดิมที่ผ่านบ้านพักข้าราชการสำนักงานพัฒนาชุมชนที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ปิดกั้นไป ต่อมา
เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๔๔ ผู้ฟ้องคดียื่นคำฟ้องเพิ่มเติมว่ากรมที่ดิน ออก น.ส.ล.
เลขที่ ๖๓๔๐ โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะไม่ปฏิบัติตามระเบียบกรมที่ดินว่าด้วย
การออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง พ.ศ. ๒๕๑๗ ขอให้ศาลเพิกถอนในส่วนที่ออกทับ
ทางสาธารณประโยชน์ ศาลจึงมีคำสั่งเรียกอธิบดีกรมที่ดินมาเป็นผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๕ เนื่องจาก
เห็นว่าการเพิกถอนหรือออก น.ส.ล. ใหม่อยู่ในอำนาจหน้าที่โดยตรงของอธิบดีกรมที่ดิน

ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๕ ให้การว่า ที่ดินตามหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง เลขที่ ๖๓๔๐
ซึ่งเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยไม่มีหลักฐานแสดงการหวงห้าม แต่กระทรวงการคลังได้ขึ้นทะเบียน

((แบบ ท.บ. ๑๘)...

(แบบ ท.บ. ๑๘) หมายเลข ๓๘๗๕๐ เนื้อที่ ๖,๘๐๐ ไร่ ใช้ประโยชน์เป็นที่ตั้งมหาวิทยาลัยขอนแก่น และมีหมายเหตุไว้ว่าได้ออก น.ส.ล. เลขที่ ๓๘๔/๒๔๘๔ ไปแล้วเนื้อที่ ๓,๑๖๖ ไร่ ๓ งาน ๓๒ $\frac{1}{100}$ ตารางวา คงเหลือเนื้อที่ ๓,๖๓๓ ไร่ ๖๗ $\frac{1}{100}$ ตารางวา ซึ่งสำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติได้ยื่นคำขอรังวัดออก น.ส.ล. เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๐๗ และในการรังวัดไม่มีผู้ใดโต้แย้งแนวเขตเนื้อที่ที่ได้จากการรังวัด ๒,๓๘๒ ไร่ ๑ งาน ๘๕ $\frac{1}{100}$ ตารางวา กรมที่ดินได้ส่งมอบใบไต่สวนให้กระทรวงการคลังเมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๒๐ และก่อนมีการส่งมอบใบไต่สวนดังกล่าว ได้มีการแก้ไขใบไต่สวนรายการผู้ทำการสำรวจจากสำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติเป็นกระทรวงการคลัง (ที่ตั้งมหาวิทยาลัยขอนแก่น) ส่วนกรณีที่มีทางสาธารณะอยู่ในแปลงที่ดินที่จะออก น.ส.ล. นั้น ระเบียบที่เป็นแนวทางปฏิบัติตามหนังสือกรมที่ดิน ที่ ๑๕๗๕/๒๕๐๕ ลงวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๕ ซึ่งใช้บังคับในขณะนั้น กำหนดว่า การออก น.ส.ล. แปลงใดถ้ามีทางสาธารณะประโยชน์ตัดผ่านกลาง หากผู้มีหน้าที่ดูแลรักษาและดำเนินการคุ้มครองป้องกันสาธารณะประโยชน์ไม่ขัดข้องและส่วนราชการที่ขอรับ น.ส.ล. รับรองว่าไม่ทำให้เสียสาธารณะประโยชน์ก็ให้ออก น.ส.ล. เป็นแปลงเดียวกันได้ แต่ให้แสดงเขตทางสาธารณะประโยชน์ไว้ในรูปแผนที่ด้วย ข้อกำหนดดังกล่าวตรงกับระเบียบกรมที่ดินว่าด้วยการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง พ.ศ. ๒๕๑๗ ข้อ ๑๐ ซึ่งใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน สำหรับที่ดิน น.ส.ล. เลขที่ ๖๓๔๐ ไม่ปรากฏหลักฐานว่าผู้ปกครองท้องที่และผู้ทำการสำรวจแจ้งว่าที่ดินแปลงนี้มีทางสาธารณะประโยชน์ตัดผ่านแต่อย่างใด ส่วนประเด็นการจำแนกประเภทที่ดินของรัฐที่มีประเภทที่ดินต่างกันอยู่ในบริเวณเดียวกันนั้น มาตรา ๘ ตรี แห่งประมวลกฎหมายที่ดินได้กำหนดที่ดินที่สามารถออก น.ส.ล. ได้ไว้สองประเภท คือที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันตามมาตรา ๑๓๐๔ (๒) และที่ดินที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะตามมาตรา ๑๓๐๔ (๓) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ส่วนที่ดินที่เป็นที่รกร้างว่างเปล่าตามมาตรา ๑๓๐๔ (๑) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่สามารถออก น.ส.ล. ได้ และการที่มีที่ดินของรัฐต่างประเภทกันอยู่ในบริเวณที่จะออก น.ส.ล. ได้มีข้อตกลงระหว่างกรมที่ดินและกรมธนารักษ์เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๓ เรื่องการรังวัดออก น.ส.ล. ว่ากรณีมีทางสาธารณะประโยชน์รดยนต์เดินไม่ได้หรือมีห้วยลำรางซึ่งอยู่ในความดูแลรักษาของนายอำเภออยู่ในบริเวณที่ราชพัสดุที่ขอออก น.ส.ล. จะพิจารณาออกเป็นแปลงเดียวกันก็ได้ แต่ต้องบันทึกความยินยอมของผู้ดูแลรักษาที่ดินสาธารณะประโยชน์นั้นและบันทึกคำรับรองของผู้ขอออก น.ส.ล. ว่าจะไม่ทำให้เสียหายแก่การใช้สาธารณะนั้นๆ และให้แสดงเขตทาง

/หรือห้วย...

หรือห้วยหรือลำธารนั้นๆ เป็นเส้นประไว้ในรูปแผนที่ และกรณีที่มีทางหลวงทางสาธารณประโยชน์ หรือแม่น้ำลำคลองสาธารณประโยชน์อยู่ก่อนที่การเป็นที่ราชพัสดุก็ให้กันทางดังกล่าวออกและให้ออก น.ส.ล. เป็นแปลงๆ ไป แต่หากเป็นกรณีเกิดภายหลังเป็นที่ราชพัสดุแล้วจะออก น.ส.ล. เป็นแปลงเดียวกันก็ได้ แต่ต้องบันทึกคำยินยอมของผู้ดูแลและคำรับรองของผู้ขอออก น.ส.ล. ส่วนก่อนที่จะมีบันทึกข้อตกลงปี พ.ศ. ๒๕๔๓ ไม่มีข้อกำหนดเกี่ยวกับกรณีที่สาธารณประโยชน์อยู่ที่ดินราชพัสดุที่จะออก น.ส.ล. ไว้ชัดเจน

ผู้ฟ้องคดีทำคำคัดค้านคำให้การว่า ผู้ฟ้องคดีไม่ได้โต้แย้งว่าแนวเขต น.ส.ล. ไม่ถูกต้อง แต่โต้แย้งว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๕ ออก น.ส.ล. เลขที่ ๖๓๔๐ ทับทางสาธารณประโยชน์อันเป็นการกระทำไม่ชอบด้วยกฎหมาย และแม้ไม่มีผู้ใดโต้แย้งคัดค้านแนวเขต แต่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๕ ในฐานะพนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องพิจารณาหลักฐานอย่างอื่นประกอบด้วยมิใช่เพียงรอให้ผู้ปกครองท้องที่หรือผู้ขอออก น.ส.ล. แจ้งว่า มีทางสาธารณประโยชน์อยู่หรือไม่ เว้นแต่จะมีระเบียบของกรมที่ดินว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๕ สามารถรังวัดไปตามที่มีผู้นำรังวัดได้เลย ไม่ต้องทำเครื่องหมายทางสาธารณประโยชน์ในรูปแผนที่ก็ได้ เพราะในการขอออก น.ส.ล. นั้น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เพียงต้องการทราบขอบเขตและจำนวนเนื้อที่ดินที่จะเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยไม่ทราบว่าทางสาธารณประโยชน์ตัดผ่านและถ้ามีราษฎรอาศัยอยู่ในพื้นที่ทางราชการก็จ่ายเงินชดเชยให้ ผู้ฟ้องคดีมีหลักฐานยืนยันว่ามีทางสาธารณประโยชน์ตัดผ่านที่ดินของมหาวิทยาลัยখনแก่นดังนี้

๑) ระวังรูปถ่ายทางอากาศชื่อจังหวัดขอนแก่นหมายเลข ๕๕๕๑ แผนที่ ๔ จัดทำโดยกองรูปถ่ายทางอากาศ กรมที่ดิน ถ่ายโดยกรมแผนที่ทหาร เมื่อเดือนเมษายน ๒๕๑๙ ซึ่งเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดขอนแก่นได้อ้างและยืนยันในหนังสือที่ ขก ๐๐๒๒/๒๕๓๑๖ ลงวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๔๐ ว่า จุดที่มีการร้องเรียนมีสภาพทางสาธารณประโยชน์อยู่ทั้งสองด้านคือทิศตะวันออกและทิศใต้ มีอาณาเขตติดต่อกับที่ดินของผู้ร้องทุกข์และทางทั้งสองสายปรากฏตามลวดลายในระวางรูปถ่ายทางอากาศเป็นเส้นทางที่มีจุดตัดทะลุเข้าไปในเขตที่ดินของมหาวิทยาลัย

๒) รูปถ่ายทางอากาศบันทึกภาพเมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๔๗ มาตราส่วน ๑ : ๔๒,๐๐๐ ถ่ายก่อนก่อสร้างมหาวิทยาลัยขอนแก่น ๑๑ ปี จากภาพถ่ายจะเห็นทางสาธารณประโยชน์ผ่านจากบริเวณตอนเหนือเข้าบริเวณซึ่งเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยขอนแก่นไปบรรจบกับ

/ทางหลวง...

ทางหลวงสายขอนแก่น - อุดรธานี ตรงจุดที่เรียกว่าบ้านดอนหญ้านาง ขณะนั้นพื้นที่ที่เป็นมหาวิทยาลัยขอนแก่นยังเป็นป่าดง

๓) ภาพถ่ายทางอากาศ บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๑๐ มาตรฐาน ๑ : ๕๐,๐๐๐ เป็นเวลาที่ก่อสร้างอาคารในบริเวณมหาวิทยาลัยขอนแก่นแล้ว ๒ ปี

๔) แผนที่จังหวัดขอนแก่น มาตรฐาน ๑ : ๕๐,๐๐๐ ราว ๕๕๔๑ แผนที่ 1 จัดพิมพ์โดยกรมแผนที่ทหารพิมพ์ครั้งที่ ๒ - RTSD ลำดับชุด L ๗๐๑๗ แสดงให้เห็นเส้นทางสาธารณประโยชน์ตัดผ่านเข้าเขตมหาวิทยาลัยขอนแก่นตรงจุดที่พิพาทไปบรรจบกับทางหลวงสายขอนแก่น - อุดรธานีบริเวณดอนหญ้านาง

๕) สำเนาหนังสือถึงอธิการบดีมหาวิทยาลัยขอนแก่นเมื่อวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๒๗ ของนายหนูเดิน คนล้า อดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๑๒ บ้านโนนม่วง ตำบลศิลา ร้องเรียนว่ามีทางสาธารณประโยชน์เดิมมาแต่ปี พ.ศ. ๒๔๗๘ แต่ได้มีการปิดรั้วกันเมื่อสร้างมหาวิทยาลัยเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๗ ขอให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เปิดทางให้ประชาชนและเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยที่อาศัยอยู่ในละแวกนั้นใช้สัญจรโดยสะดวกและยุติปัญหาการลักลอบตัดรั้วลวดหนามของมหาวิทยาลัย

นอกจากนี้ผู้ฟ้องคดีเห็นว่า จากคำให้การของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๕ ยอมรับว่ามีทางสาธารณประโยชน์อยู่โดยกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ดูแลและมอบให้นายอำเภอท้องที่ดำเนินการแทน แต่ในรูปแผนที่ของ น.ส.ล. มิได้แสดงเครื่องหมายทางเอาไว้ แต่แม้ว่ากรมที่ดินมิได้แสดงทางสาธารณประโยชน์เอาไว้ แต่ทางสาธารณประโยชน์ยังมีอยู่และมีได้มีการถอนสภาพโดยกฎหมาย แม้ราษฎรมิได้ใช้ทางสาธารณประโยชน์มาเป็นเวลานาน เพราะผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ปิดกั้นทางไว้ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๕ ก็ไม่มีอำนาจยกเลิกทางสาธารณประโยชน์โดยพลการ

ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๕ ให้การเพิ่มเติมว่า ช่างผู้ทำการรังวัดได้ทำการรังวัดโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว เพราะขณะทำการรังวัดไม่มีผู้ใดโต้แย้งคัดค้าน เพราะหากช่างรังวัดทำการรังวัดทับทางสาธารณประโยชน์ ผู้ปกครองท้องที่ซึ่งมีหน้าที่ดูแลจะต้องโต้แย้งคัดค้านว่าทับที่สาธารณประโยชน์ ช่างรังวัดไม่ทราบรายละเอียดจึงต้องทำการรังวัดตามหลักฐานหรือทะเบียนจะเพิ่มเติมรายละเอียดโดยพลการไม่ได้ และกรณีจะแสดงเขตทางสาธารณประโยชน์ในรูปแผนที่จะต้องปรากฏว่ามีทางสาธารณะผ่ากลางที่ดินแปลงที่ขออนุญาต น.ส.ล. จึงจะแสดงเขตทางสาธารณะไว้ในรูปแผนที่ตามหนังสือกรมที่ดิน ที่ ๑๕๗๕/๒๕๐๕ ลงวันที่ ๒๖

/กุ่มภาพันธุ์...

กฎหมาย ๒๕๐๕ ส่วนหนังสือสำนักงานที่ดินจังหวัดขอนแก่น ที่ ขก ๐๐๒๒/๒๕๓๑๖ ลงวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๔๐ นั้น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๕ ไม่ได้ระบุว่ามิทางสาธารณประโยชน์ ในที่ดินของมหาวิทยาลัย เพียงแต่เป็นการอ่านระวางภาพถ่ายทางอากาศแล้วระบุว่ามิจุดตัด เข้าไปในที่ดินของมหาวิทยาลัยเท่านั้น และจากภาพถ่ายทางอากาศของกรมแผนที่ทหาร ในปี พ.ศ. ๒๕๑๙ ที่ผู้ฟ้องคดีกล่าวอ้างนั้นมีเส้นทางอื่นๆ เกิดขึ้นมากมาย ช่างรังวัดจึงไม่ทราบ ว่าเส้นทางใดเป็นทางสาธารณประโยชน์หรือไม่อย่างไร เพราะมีเส้นทางเดินรวมอยู่ด้วยตลอด เว้นแต่ผู้นำรังวัดหรือผู้ปกครองท้องที่แจ้งให้ทราบ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๕ เป็นเพียงผู้ที่มีหน้าที่ จัดให้มีหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงตามนัยมาตรา ๘ ตริ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ตามที่ ผู้มีหน้าที่ดูแลรักษาที่สาธารณประโยชน์เป็นผู้นำชี้รังวัดชี้แนวเขตและลงชื่อรับรองเขต เมื่อไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่ามีทางสาธารณประโยชน์ในที่ดิน ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๕ ย่อมต้อง ดำเนินการไปตามขั้นตอนและตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏเท่านั้น

ศาลปกครองชั้นต้นได้สวนนายวัลลภ บังเกิดผล เจ้าหน้าที่แผนที่ภาพถ่าย กรมป่าไม้ ให้อ่านแปลและตีความภาพถ่ายทางอากาศของกรมแผนที่ทหารโครงการ WWS พ.ศ. ๒๕๔๗ ภาพถ่ายทางอากาศของกรมแผนที่ทหารโครงการ VAP ๖๑ พ.ศ. ๒๕๑๐ ภาพถ่ายทางอากาศของกรมแผนที่ทหารโครงการ น.ส. ๓ พ.ศ. ๒๕๑๙ ภาพถ่าย แผนที่ทางอากาศของกรมที่ดิน พ.ศ. ๒๕๓๘ และแผนที่ภูมิประเทศของกรมแผนที่ทหาร ลำดับชุด (L) ๗๐๑๗ ระวางที่ ๕๕๔๑ แผ่นที่ ๑ ปรากฏผลการอ่านและตีความแผนที่และ จากการวิเคราะห์ภาพถ่ายทางอากาศปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ปี พ.ศ. ๒๕๑๐ และปี พ.ศ. ๒๕๑๙ ปรากฏทางสาธารณประโยชน์ตัดผ่าน น.ส.ล. เลขที่ ๖๓๔๐ อย่างชัดเจนและเป็นเส้นทาง ที่ใช้สัญจรอยู่เป็นประจำ มีความกว้างเฉลี่ย ๔ เมตร แต่จากภาพถ่ายทางอากาศปี พ.ศ. ๒๕๔๒ ไม่ปรากฏแนวทางสาธารณประโยชน์ เนื่องจากมีสิ่งก่อสร้างตลอดแนวทางเดิม ส่วนแนวทาง ที่มีการตัดผ่านที่ดินที่มีการครอบครองยังปรากฏชัดเจนเหมือนในภาพถ่ายทางอากาศปีก่อนๆ และมีอาคารสิ่งก่อสร้างเพิ่มเติมขึ้นเต็มพื้นที่สองข้างทาง

ผู้ฟ้องคดียื่นคำฟ้องเพิ่มเติมเมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๔๕ ให้เรียกเทศบาล นครขอนแก่นและองค์การบริหารส่วนตำบลศิลาเข้ามาเป็นผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๖ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๗ ซึ่งศาลปกครองชั้นต้นเห็นว่ามหาวิทยาลัยขอนแก่นตามหลักฐาน น.ส.ล. เลขที่ ๖๓๔๐ ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลและอาคารบ้านพักข้าราชการของกรมการพัฒนาชุมชนอยู่ในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลศิลา และหน่วยงานทั้งสองมีหน้าที่รับผิดชอบดูแลรักษา

/และคุ้มครอง...

และคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๔ จึงเรียกหน่วยงานทั้งสองเข้ามาเป็นผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๖ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๗ ตามคำฟ้องเพิ่มเติมของผู้ฟ้องคดี ซึ่งในการนี้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๖ ไม่ทำคำให้การแก้คำฟ้อง ส่วนผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๗ ทำคำให้การแก้คำฟ้องว่าบ้านพักของข้าราชการกรมการพัฒนาชุมชนสร้างรुकล้าที่สาธารณประโยชน์ทั้งหมด แต่ยังเหลือพื้นที่ถนนให้สัญจรไปมาได้อย่างสะดวก บ้านพักดังกล่าวก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๗ ซึ่งผู้ฟ้องคดีเห็นว่าการปลูกสร้างสิ่งก่อสร้างอื่นลงในทางสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน แม้จะเป็นการเฉพาะส่วน ก็เป็นการบุกรุกขอให้ศาลมีคำพิพากษาให้รื้อถอนอาคารบ้านพักและสิ่งปลูกสร้างอื่นเพื่อให้ทางสาธารณประโยชน์กลับสู่สภาพเดิม

ผู้ฟ้องคดีมีคำร้องเมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๔๖ เพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งกำหนดวิธีการคุ้มครองเพื่อบรรเทาทุกข์ชั่วคราวก่อนมีคำพิพากษา เนื่องจากผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จะสร้างกำแพงและประตูเหล็กปิดกั้นทางเข้า - ออกช่องที่ ๔ ซึ่งผู้ฟ้องคดีและราษฎรใช้เป็นทางสัญจรเข้าออก ซึ่งจากการไต่สวน ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ยอมรับว่าได้ดำเนินการตามที่ผู้ฟ้องคดีกล่าวอ้างจริง แต่ขณะนี้ยังสร้างไม่เสร็จเนื่องจากได้มีคำสั่งให้ระงับการก่อสร้างไว้ก่อน ศาลเห็นว่าเมื่อระงับการก่อสร้างไว้แล้วจึงยังไม่มีเหตุที่จะกำหนดวิธีการคุ้มครองชั่วคราวเพื่อบรรเทาทุกข์ชั่วคราวก่อนมีคำพิพากษา จึงมีคำสั่งยกคำร้อง

ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๕ ได้ทำคำชี้แจงตามคำสั่งศาลในประเด็นเกี่ยวกับทางสาธารณประโยชน์ที่ปรากฏในแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศปี พ.ศ. ๒๕๔๗ จากบ้านโนนม่วง ผ่านเข้ามาในแนวเขตมหาวิทยาลัยทางด้านทิศใต้ไปบรรจบกับถนนมิตรภาพว่า ถ้าทางสาธารณประโยชน์ดังกล่าวกว้าง ๔ เมตรตลอดเส้น ข้างรังวัดกรมที่ดินจะแสดงแนวเขตทางสาธารณประโยชน์ในรูปแบบแผนที่ที่ออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง (น.ส.ล.) เลขที่ ๖๓๔๐ อย่างไร และทางสาธารณประโยชน์จะมีระยะแนวเขตและเนื้อที่เท่าใด พาดผ่านอาคารสถานที่ซึ่งเป็นสิ่งปลูกสร้างใดบ้าง ระยะพื้นที่เท่าใด ซึ่งผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๕ ได้แสดงรายละเอียดแผนที่แนวเขตทางสาธารณประโยชน์พาดผ่านอาคารบ้านพักของบุคลากร อาคารเรียน อาคารกิจกรรมและอาคารใช้ในการเรียนการสอนอื่นๆ รวมเป็นสิ่งปลูกสร้าง

/ทั้งหมด...

ทั้งหมด ๑๕ อาคาร เนื้อที่รวมประมาณ ๑ ไร่ ๒ งาน ๔๕.๒๘ ตารางวา และมีเขตทางสาธารณประโยชน์เนื้อที่ ๑๓,๖๔๗.๕๗ ตารางเมตร หรือ ๘ ไร่ ๒ งาน ๒๔.๓๔ ตารางวา

ผู้ฟ้องคดีมีข้อสังเกตเกี่ยวกับการแปลและตีความภาพถ่ายทางอากาศว่า ผู้เชี่ยวชาญของศาลระบุว่าทางสาธารณประโยชน์มีความกว้าง ๘ เมตร แต่เจ้าหน้าที่รังวัดของกรมที่ดินแสดงเขตทางสาธารณประโยชน์บริเวณติดต่อดังกล่าวที่ดิน น.ส.ล. เลขที่ ๖๓๔๐ ด้านทิศเหนือไว้ว่ามีความกว้างเพียง ๖.๔๐ เมตร ไม่ตรงตามบันทึกของผู้เชี่ยวชาญและผู้เชี่ยวชาญไม่ได้แปลและตีความวิเคราะห์ภาพถ่ายทางอากาศทางสาธารณประโยชน์บริเวณนอกเขต น.ส.ล. เลขที่ ๖๓๔๐ เข้าสู่นบ้านโนนม่วง ผู้ฟ้องคดีจึงถือเอาหนังสือของอำเภอเมืองขอนแก่นที่มีถึงเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ ขก ๐๑๒๒/๔๕๔๗ ลงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๔๐ เป็นหลักฐานในการยืนยันความกว้างของทางที่พิพาท ส่วนผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ มีข้อสังเกตว่า ที่ดินที่เป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยเดิมเป็นสถานพยาบาลโรคเรื้อนและมีการนำที่ดินด้านเหนือ ซึ่งเป็นพื้นที่ป่าสงวนผนวกเข้าด้วยกันที่ดินดังกล่าวจึงเป็นที่ราชพัสดุอยู่ในความดูแลของกระทรวงการคลังมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๗ เป็นต้นมา ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้มีการก่อสร้างอาคารเรียน หอพักนักศึกษา อาคารสำนักงานและที่พักอาศัยสำหรับบุคลากร โดยไม่มีผู้ใดมาโต้แย้งคัดค้านว่าก่อสร้างทับทางสาธารณประโยชน์ ที่ดินตามหลักฐาน น.ส.ล. เลขที่ ๖๓๔๐ เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภททรัพย์สินใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะและเป็นที่ราชพัสดุอยู่ในความควบคุมดูแลของกรมธนารักษ์ กระทรวงการคลังไม่ปรากฏว่ามีทางสาธารณประโยชน์พาดผ่านมหาวิทยาลัยแต่อย่างใด และทางเข้าออกมหาวิทยาลัยจากบ้านโนนม่วงบริเวณที่ดินของผู้ฟ้องคดีมีเส้นทางเข้าออกเปิดตลอด ๒๔ ชั่วโมง ซึ่งสามารถจะเดินทางเข้าตัวเมืองขอนแก่นโดยถนนสายตรงจากหมู่บ้านไปยังถนนมิตรภาพได้โดยสะดวก ถนนมีสภาพดีและผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ไม่เคยหวงห้ามผู้ฟ้องคดีหรือบุคคลภายนอกเข้ามาใช้เส้นทางแต่อย่างใด ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ มีข้อสังเกตว่า เมื่อมีการก่อตั้งมหาวิทยาลัยขอนแก่นแล้วเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๘ มหาวิทยาลัยขอนแก่นได้เข้าครอบครองทำประโยชน์นำที่ดินไปขึ้นทะเบียนเป็นที่ราชพัสดุตามพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. ๒๕๑๘ และได้ออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงตามประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา ๘ ตรี แล้วสภาพพื้นที่ของสาธารณสมบัติแผ่นดินได้เปลี่ยนแปลงไปตามข้อเท็จจริงหรือผลของกฎหมายหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ในการดูแลรักษาที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติ

/ลักษณะ...

ลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช ๒๔๕๗ เปลี่ยนไปอยู่ในความดูแลของกระทรวงการคลัง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๐๖ และมาตรา ๑๓๐๗ ห้ามมิให้ บุคคลภายนอกยกอายุความขึ้นต่อสู้และมีให้ยึดทรัพย์สินหรือแสดงสิทธิในที่อันเป็น สาธารณสมบัติของแผ่นดิน ทางสาธารณะที่ปรากฏตามภาพถ่ายทางอากาศ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๕๗ ปัจจุบันมีการก่อสร้างอาคารสิ่งปลูกสร้างต่างๆ จำนวนมากและประกอบกับเวลาล่วงเลยมานานแล้ว ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ จึงไม่สามารถกำหนดได้ว่าสภาพของถนนสาธารณะเริ่มต้นตั้งแต่เมื่อใด และมีความกว้างยาวเท่าใด ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๔ เห็นว่าจากภาพถ่ายทางอากาศแนวเขต ทางสาธารณประโยชน์มิได้ตัดผ่านอาคารบ้านพักของข้าราชการกรมพัฒนาชุมชน อาคารบ้านพักดังกล่าวปลูกสร้างในที่สาธารณะว่างเปล่าของตำบลศิลา และไม่มีลักษณะ กีดขวางเส้นทางสาธารณประโยชน์ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๕ มีข้อสังเกตว่าจากภาพถ่ายทางอากาศ ปี พ.ศ. ๒๔๕๗ พบว่ามีทางสาธารณประโยชน์ตัดผ่านที่ดินตามหลักฐาน น.ส.ล. เลขที่ ๖๓๔๐ จริง แต่ไม่ปรากฏในสภาพปัจจุบันและจากภาพถ่ายทางอากาศดังกล่าวทำให้ได้พิกัดตำแหน่ง เขตทางสาธารณประโยชน์ที่ตัดผ่าน น.ส.ล. เลขที่ ๖๓๔๐ ซึ่งเมื่อรังวัดแสดงแนวเขต ทางสาธารณประโยชน์บนพื้นที่จริงพบว่าพาดผ่านอาคารสถานที่ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ส่วนผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๖ ให้ข้อสังเกตว่า เทศบาลเมืองขอนแก่นก่อตั้งครั้งแรกเมื่อปีพุทธศักราช ๒๔๗๘ ขณะนั้นไม่ครอบคลุมถึงพื้นที่ของมหาวิทยาลัยขอนแก่นอำนาจการดูแลที่สาธารณะ ของพื้นที่ในมหาวิทยาลัยขอนแก่นไม่เป็นของเทศบาลเมืองขอนแก่น ส่วน น.ส.ล. เลขที่ ๖๓๔๐ ออกโดยกรมที่ดินเมื่อวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๒๐ อยู่ในความดูแลของกระทรวงการคลัง และรูปแผนที่ไม่ปรากฏแนวทางสาธารณประโยชน์ซึ่งผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๖ ได้ยึดถือรูปแผนที่ ของกรมที่ดิน

ศาลปกครองชั้นต้นพิจารณาแล้วเห็นว่า คดีมีประเด็นต้องวินิจฉัย ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ปิดกั้นรั้วห้ามมิให้ผู้ฟ้องคดีและ บุคคลภายนอกใช้เส้นทางจุดหมายเลข ๔ ซึ่งเป็นทางที่เชื่อมที่ดินบริเวณหน้าบ้านเลขที่ ๒๓๓ หลังหอพักนักศึกษาที่ ๒๒ ผ่านที่ดินของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ออกสู่ทางสาธารณะเป็นทางที่อยู่ ในเขตที่ดินของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ โดยผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ตัดทางดังกล่าวสำหรับใช้สัญจร ภายในมหาวิทยาลัยเป็นการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายหรือไม่ เห็นว่า เส้นทางจุดหมายเลข ๔ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ใช้สัญจรภายในมหาวิทยาลัยผู้ฟ้องคดีกับราษฎรอาศัยใช้เส้นทางดังกล่าว

/ในการ...

ในการสัญญาด้วย โดยผู้ผูกฟองคดีที่ ๑ ไม่ได้หักทวงและจากการแปลตีความและวิเคราะห์แผนที่ภาพถ่ายทางอากาศปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ของผู้เชี่ยวชาญของศาล ปรากฏทางสาธารณประโยชน์ตัดผ่านที่ดิน น.ส.ล. เลขที่ ๖๓๔๐ โดยแนวทางเริ่มตัดผ่านจากทิศเหนือลงไปทางทิศใต้ มีความกว้างเฉลี่ย ๔ เมตร ช่องทางที่ ๔ ดังกล่าวจึงไม่ใช่ทางสาธารณประโยชน์ที่ประชาชนใช้ร่วมกัน แต่เป็นทางสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ ตามมาตรา ๑๓๐๔ (๓) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แม้ผู้ผูกคดีและราษฎรจะได้ใช้ทางดังกล่าวมาถึง ๒๕ ปี โดยผู้ผูกคดีที่ ๑ มิได้ห้ามปรามก็ตาม ผู้ผูกคดีกับพวกก็มีอายุกายอายุความขึ้นต่อสู้กับแผ่นดินเพื่อให้เกิดสิทธิการจำยอมในเส้นทางดังกล่าวได้ ทั้งนี้ตามมาตรา ๑๓๐๖ แห่งประมวลกฎหมายดังกล่าว ผู้ผูกคดีที่ ๑ จึงมีสิทธิปิดกั้นหวงห้ามมิให้ผู้ผูกคดีกับพวกใช้เส้นทางจุดหมายเลข ๔ ได้

ประเด็นที่สอง การออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง เลขที่ ๖๓๔๐ เลขที่ดิน ๒๔๐ ลงวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๒๐ ของผู้ผูกคดีที่ ๕ ขอบด้วยกฎหมายหรือไม่ โดยศาลปกครองชั้นต้นได้พิจารณาว่ามีการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง เลขที่ ๖๓๔๐ ทับทางสาธารณประโยชน์จากบ้านโนนม่วงผ่านที่ดิน น.ส.ล. เลขที่ ๖๓๔๐ ทางด้านทิศเหนือทะลุออกทางทิศใต้ตามที่ปรากฏในแผนที่กรมแผนที่ทหาร พ.ศ. ๒๕๒๕ ลำดับชุด L ๗๐๑๗ RTSD และรูปถ่ายทางอากาศจังหวัดขอนแก่นระหว่าง ๕๕๔๑ ของกรมที่ดินตามที่ผู้ผูกคดีกล่าวอ้างหรือไม่ เห็นว่าจากรายงานผลการแปลตีความและวิเคราะห์แผนที่ทางอากาศ โครงการ WWS พ.ศ. ๒๕๔๗ ของผู้เชี่ยวชาญระบุอย่างชัดเจนว่ามีทางสาธารณประโยชน์ตัดผ่าน น.ส.ล. เลขที่ ๖๓๔๐ และเป็นเส้นทางที่ใช้เป็นประจำมีความกว้างเฉลี่ยประมาณ ๔ เมตร โดยเริ่มตัดผ่านจากทิศเหนือลงไปทางทิศใต้ และจากภาพถ่ายทางอากาศปี พ.ศ. ๒๕๑๐ ยังคงปรากฏทางสาธารณประโยชน์ดังกล่าว แต่มีการก่อสร้างอาคารและถนนกั้นทางสาธารณประโยชน์อันเป็นทางสาธารณะที่พลเมืองใช้ร่วมกันจากบ้านโนนม่วงผ่านเข้าไปในพื้นที่ น.ส.ล. เลขที่ ๖๓๔๐ ซึ่งเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยขอนแก่น จากด้านทิศเหนือออกสู่ตลาดหนองแวงทางด้านทิศใต้คิดเป็นพื้นที่ทางสาธารณประโยชน์ประมาณ ๘ ไร่ ๒ งาน ๒๔.๓๔ ตารางวา กรณีมีประเด็นต้องวินิจฉัยต่อว่า การที่ผู้ผูกคดีที่ ๕ ก็ออก น.ส.ล. เลขที่ ๖๓๔๐ เมื่อวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๒๐ เป็นแปลงเดียวกันโดยมิได้แสดงเขตทางในรูปแผนที่ เป็นการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงโดยชอบหรือไม่ เห็นว่า ในการขอออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง (น.ส.ล.) เลขที่ ๖๓๔๐ ของสำนักงานสภาพการศึกษแห่งชาติ

/เจ้าพนักงาน...

เจ้าพนักงานรังวัดได้ออกไปรังวัดระหว่างวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๐๗ แล้วเสร็จ เมื่อวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๐๘ นั้น ไม่มีผู้ใดโต้แย้งคัดค้านแนวเขตที่ดิน ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๕ จึงได้ออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงดังกล่าวให้ และเมื่อพิจารณาถึงระเบียบกรมที่ดิน ตามหนังสือกรมที่ดิน ที่ ๑๕๗๕/๒๕๐๕ ลงวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๕ ซึ่งวางแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงว่าการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงแปลงใด ถ้ามีทางสาธารณประโยชน์ตัดผ่านกลาง หากผู้มีหน้าที่ดูแลรักษาและดำเนินการคุ้มครองป้องกัน ทางสาธารณประโยชน์ไม่ขัดข้อง และส่วนราชการที่ขอรับหนังสือสำคัญรับรองว่าจะไม่ทำให้ เสียสาธารณประโยชน์ก็ให้ออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงเป็นแปลงเดียวกันก็ได้ แต่ให้ แสดงแนวเขตทางสาธารณประโยชน์นั้นไว้ในรูปแผนที่ด้วย และระเบียบกรมที่ดินว่าด้วยการ ออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง พ.ศ. ๒๕๐๗ ข้อ ๑๐ กำหนดว่า ถ้าปรากฏว่ามีทางสาธารณประโยชน์ ผ่านกลางที่ดินแปลงที่ขอออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง หากผู้มีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษา ทางสาธารณประโยชน์นั้นไม่ขัดข้อง และทบวงการเมืองผู้ขอออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง รับรองว่าจะไม่ทำให้เสียการใช้สาธารณประโยชน์ก็ให้ออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง เป็นแปลงเดียวกันไปได้ แต่ให้แสดงเขตทางสาธารณประโยชน์นั้นไว้ในรูปแผนที่ด้วย โดยถ้าเป็นทางหรือถนนถาวรให้แสดงเขตทางเป็นเส้นทึบ ถ้ายังไม่ถาวรให้แสดงเป็นเส้นประ เมื่อปรากฏว่าในการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง เลขที่ ๖๓๔๐ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๕ ได้ออกเป็นแปลงเดียวกันมีเนื้อที่ ๒,๓๘๒ ไร่ ๑ งาน ๙๕.๘ ตารางวา ทับทางสาธารณประโยชน์ บ้านโนนม่วง - หหนองแขว โดยไม่ปรากฏหลักฐานว่าผู้ฟ้องคดีที่ ๓ เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลรักษา ทางสาธารณประโยชน์ดังกล่าวไม่ขัดข้อง และไม่ปรากฏหลักฐานว่าผู้ขอออกหนังสือสำคัญ สำหรับที่หลวงได้รับรองว่าจะไม่ทำให้เสียการใช้สาธารณประโยชน์ ทั้งไม่มีการแสดงแนวเขต ทางสาธารณประโยชน์ไว้ในแผนที่เป็นการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย แม้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๕ จะอ้างว่าไม่มีผู้ใดคัดค้านจึงถือว่าออกโดยชอบก็ตาม แต่ขณะทำการรังวัด ยังไม่มีการก่อสร้างมหาวิทยาลัยขอนแก่นจึงไม่น่ามีสิ่งก่อสร้างใดๆ ทับทางสาธารณประโยชน์ และระยะทางนั้นยาวเป็นกิโลเมตรความกว้าง ๙ - ๒๒ เมตร จึงเป็นไปได้ที่เจ้าหน้าที่ ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๕ จะมองไม่เห็นทางสาธารณประโยชน์ ข้ออ้างของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๕ จึงฟังไม่ขึ้น

/ประเด็นที่สาม...

ประเด็นที่สาม ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๔ ได้ปลูกสร้างอาคาร ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและบ้านพักของข้าราชการกรมการพัฒนาชุมชนทั้งทางสาธารณประโยชน์ โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ เห็นว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ได้ยอมรับว่าได้ก่อสร้างอาคาร ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและบ้านพักข้าราชการกรมการพัฒนาชุมชนลงในบริเวณที่เป็น ทางสาธารณประโยชน์จริงเมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๕๓๗ โดยทางช่วงที่ก่อสร้างมีความกว้าง ๒๒ เมตร ใช้เป็นพื้นที่ก่อสร้างกว้าง ๑๒ เมตร มีความยาว ๑๕๐ เมตร เหลือพื้นที่สำหรับ ใช้เป็นทางสาธารณะดังกล่าวกว้างประมาณ ๑๐ เมตร โดยได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการ สภาตำบลศิลาเมื่อคราวประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๓๗ เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๓๗ กรณีจึงมี ประเด็นต้องพิจารณาต่อไปว่าการปลูกสร้างอาคารดังกล่าวชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ เห็นว่า ระเบียบที่ใช้บังคับขณะนั้น คือ หนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วน ที่ มท ๐๖๐๗/๑/ว ๒๒๕๕ ลงวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๕ กำหนดเกี่ยวกับวิธีการขอใช้ที่สาธารณะสมบัติของแผ่นดิน ที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกันของส่วนราชการไว้ว่า ให้จังหวัดสอบสวนว่า ๑. ที่ดินตั้งอยู่ที่ใด และมีประวัติความเป็นมาอย่างไร... ปัจจุบันราษฎรยังมีการใช้ร่วมกันอยู่หรือเลิกใช้แล้ว... ๒. ส่วนราชการที่ขอใช้จะนำไปใช้ประโยชน์อย่างไร มีกำหนดเวลาหรือไม่ ๓. ให้เสนอ ที่ประชุมสภาตำบลว่าจะขัดข้องหรือไม่ และมีความเห็นอย่างไร ๔. ให้ทำแผนที่แสดงเขตที่ดิน ที่ขอใช้... แล้วให้ส่งสำนวนการสอบสวนและความเห็นของจังหวัดว่าควรอนุมัติหรือไม่อนุมัติ ไปยังกระทรวงมหาดไทยเพื่อพิจารณาต่อไป และต่อมาได้มีการแก้ไขระเบียบกระทรวงมหาดไทย เกี่ยวกับการขอใช้ที่ดินของรัฐเพื่อประโยชน์ของทางราชการในปี พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยกำหนด หลักเกณฑ์วิธีการอนุญาตให้ทบวงการเมืองใช้ที่ดินของรัฐเพื่อประโยชน์ของทางราชการ ไว้ในข้อ ๘ ว่า เมื่อมีผู้ยื่นขอใช้ที่ดินของรัฐให้จังหวัดดำเนินการดังนี้ ๑. สอบประวัติความเป็นมา ของที่ดินว่าสงวนหวงห้ามเมื่อใด ๒. ให้หน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลรักษาพื้นที่และราษฎร ที่เคยใช้ประโยชน์ร่วมกันประชุมพิจารณาให้ความเห็นว่าจะขัดข้องในการขอใช้และถอนสภาพ หรือไม่ อย่างไร ๓. ให้อำเภอและจังหวัดให้ความเห็นเกี่ยวกับการขอใช้และถอนสภาพ ๔. ประสานงานกับสำนักงานผังเมืองจังหวัดหรือหน่วยงานผังเมืองที่รับผิดชอบพื้นที่ เพื่อพิจารณาให้ความเห็นด้านผังเมือง และข้อ ๙ กำหนดว่า การอนุมัติให้ใช้ที่ดินให้พิจารณา จากโครงการแผนผังการใช้ที่ดินและงบประมาณที่ได้รับและหากทบวงการเมืองใดจำเป็นต้องใช้ที่ดินเกินกว่าที่กำหนดหรือใช้ประโยชน์อย่างอื่นนอกเหนือจากระเบียบนี้ระบุให้

/แต่งตั้ง...

แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อร่วมตรวจสอบพิจารณาแล้วเสนอเรื่องราวและเอกสารให้กรมที่ดินเสนอกระทรวงมหาดไทยพิจารณา ต่อมาหนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนมาก ที่ มท ๐๕๑๑.๒/๑๐๘๔ ลงวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๔๖ แก้ไขปรับปรุงระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการอนุญาตให้ทบวงการเมืองใช้ที่ดินของรัฐเพื่อประโยชน์ในราชการ ตามประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๕๔๑ กรณีทบวงการเมืองใดประสงค์จะใช้ที่ดินของรัฐ ทบวงการเมืองนั้นจะต้องแจ้งความประสงค์ขอถอนสภาพที่ดินสาธารณะประโยชน์เสียก่อน และห้ามมิให้ทบวงการเมืองเข้าไปใช้ที่ดินของรัฐโดยพลการ หากมีการฝ่าฝืนให้จังหวัด ดำเนินการตามระเบียบและกฎหมายโดยเคร่งครัด จากระเบียบดังกล่าวข้างต้นเห็นได้ว่าการที่ส่วนราชการหรือทบวงการเมืองจะขอใช้ประโยชน์ในที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน สำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน ต้องแจ้งต่อกรมที่ดินหรือจังหวัดที่ที่ดินนั้นตั้งอยู่ และต้องแจ้งความประสงค์ขอถอนสภาพที่ดินสาธารณะประโยชน์ก่อน และต้องเสนอเรื่องจนกระทั่ง กรมที่ดินและกระทรวงมหาดไทยพิจารณาสั่งการ แต่กรณีตามคดีพิพาทผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๔ เพียงแต่ขออนุญาตต่อสภาตำบลศิลาเพื่อใช้ประโยชน์เท่านั้น โดยยังไม่ได้ขออนุญาตใช้ที่ดินตามที่ระเบียบกระทรวงมหาดไทยดังกล่าว กำหนด และยังไม่ได้แจ้งความประสงค์ขอถอนสภาพที่ดินสาธารณะประโยชน์ก่อน การขออนุญาตใช้ประโยชน์ ในที่ดินสาธารณะประโยชน์จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ประเด็นที่สี่ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๖ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๗ ละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติปล่อยปละละเลยให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๔ ยึดถือครอบครองทางสาธารณะประโยชน์ โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ โดยมีประเด็นย่อยที่พิจารณาดังนี้ ประเด็นย่อยที่หนึ่ง ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๖ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๗ มีอำนาจหน้าที่ในการดูแลรักษา สาธารณประโยชน์ที่พิพาทในคดีนี้หรือไม่ เห็นว่า มาตรา ๑๒๒ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะ ปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ กำหนดให้ ที่อันเป็นสาธารณะประโยชน์คือที่เลี้ยงปศุสัตว์ ที่จัดไว้สำหรับราษฎรไปรวมเลี้ยงด้วยกันเป็นต้น ตลอดจนถนนหนทางและที่อย่างอื่นซึ่งเป็น ของกลางให้ราษฎรได้ใช้ด้วยกัน เป็นหน้าที่ของกรมการอำเภอจะต้องดูแลตรวจตรารักษา อย่าให้ผู้ใดเบียดกันเอาไปเป็นอาณาประโยชน์เฉพาะตน และมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติ สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๒

/ประกอบ...

ประกอบมาตรา ๕๐ มาตรา ๕๓ และมาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ แก้ไขเพิ่มเติมโดยข้อ ๒ ของประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๖ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๑๕ และมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๑๗ กำหนดอำนาจหน้าที่ของเทศบาล ดังนี้ (๑) จัดให้มีและบำรุงทางน้ำและทางบก... (๒) ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ และระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นที่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๔ ลงวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๔๔ ข้อ ๔ กำหนดว่าที่ดินอันเป็นที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินที่อยู่ในบังคับของระเบียบนี้ หมายถึง (๒) ที่ดินที่ประชาชนใช้ร่วมกันไม่ว่าโดยสภาพที่ดินหรือทางราชการได้สงวนไว้ก็ตาม เช่น ที่ชายตลิ่งทางบก ทางน้ำ สวนสาธารณะที่เลี้ยงสัตว์และที่สาธารณะประจำตำบลและหมู่บ้าน และข้อ ๕ ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ในการดูแลรักษาและดำเนินการคุ้มครองป้องกันที่ดินตามข้อ ๔ ให้เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามที่กฎหมายกำหนดและนายอำเภอตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ ดังนั้น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ จึงเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจและหน้าที่ในการดูแลรักษาคุ้มครองป้องกันทางสาธารณประโยชน์ตลอดเส้นทางจากบ้านโนนม่วงจนถึงจุดที่มาบรรจบกับถนนมิตรภาพอันเป็นทางสาธารณประโยชน์ที่อยู่ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น รวมทั้งจุดที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๔ ยึดถือครอบครองปลูกสร้างอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและบ้านพักข้าราชการกรมพัฒนาชุมชน และจุดที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ยึดถือครอบครองทางสาธารณประโยชน์ตามหลักฐาน น.ส.ล. เลขที่ ๖๓๔๐ ส่วนผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๖ มีหน้าที่ร่วมกันกับผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ในการดูแลรักษาที่สาธารณประโยชน์ดังกล่าวเฉพาะจุดที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ยึดถือครอบครองภายในเขตที่ดิน น.ส.ล. เลขที่ ๖๓๔๐ ซึ่งเป็นเขตพื้นที่ของเทศบาลนครขอนแก่น และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๗ มีหน้าที่ร่วมกันกับผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ในการคุ้มครองป้องกันดูแลรักษาทางสาธารณประโยชน์เฉพาะจุดบริเวณที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๔ ยึดถือครอบครองปลูกสร้างอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและบ้านพักของข้าราชการกรมการพัฒนาชุมชนกับทางสาธารณประโยชน์ประเด็นย่อยที่สอง ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๖ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๗ ละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติปล่อยให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๔ ยึดถือครอบครองทางสาธารณประโยชน์ที่ประชาชนใช้ร่วมกันโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ โดยที่การออกหนังสือสำหรับที่หลวงตาม น.ส.ล. เลขที่ ๖๓๔๐ ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๕

/ไม่ชอบด้วยกฎหมาย...

ไม่ชอบด้วยกฎหมาย การยึดถือครอบครองและปลูกสร้างอาคารทับทางสาธารณประโยชน์ที่ประชาชนใช้ร่วมกันของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๔ ก็ไม่ชอบด้วยกฎหมายเช่นกัน ดังนั้น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๖ ซึ่งเป็นหน่วยงานทางปกครองจึงมีอำนาจหน้าที่ร่วมกันกับผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ในการดูแลรักษาคุ้มครองป้องกันทางสาธารณประโยชน์เฉพาะจุดภายในบริเวณมหาวิทยาลัย ส่วนผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๗ มีอำนาจหน้าที่ร่วมกับผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันทางสาธารณประโยชน์เฉพาะจุดบริเวณที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๔ ปลูกสร้างอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและอาคารบ้านพักของข้าราชการกรมการพัฒนาชุมชน และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ เป็นผู้ปกครองท้องที่ได้ร่วมชี้แนวเขตและไม่ได้โต้แย้งคัดค้านว่าการรังวัดทับทางสาธารณประโยชน์และปรากฏข้อเท็จจริงว่าการก่อสร้างอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและอาคารบ้านพักของข้าราชการกรมการพัฒนาชุมชนบริเวณที่เป็นทางสาธารณประโยชน์เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๗ ไม่มีการยื่นเรื่องขอใช้ที่ดินสาธารณประโยชน์และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ไม่ได้ดำเนินการใดๆ ให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๔ ปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎหมาย ถือได้ว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ ส่วนผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๖ นั้น แม้ขณะจัดตั้งเทศบาลเมืองขอนแก่นบริเวณมหาวิทยาลัยขอนแก่นไม่อยู่ในเขตเทศบาล แต่ต่อมาปี พ.ศ. ๒๕๑๕ ได้มีการเปลี่ยนเขตเทศบาลเมืองขอนแก่นทำให้บริเวณที่เป็นมหาวิทยาลัยขอนแก่นอยู่ในเขตเทศบาลเมืองขอนแก่น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๖ จึงต้องรับหน้าที่ในการดูแลรักษาทางสาธารณประโยชน์ตามความเปลี่ยนแปลงเขตท้องที่ด้วยและต้องยึดถือทางสาธารณประโยชน์ตามความเป็นจริงมิใช่ยึดถือตามหลักฐานเอกสาร น.ส.ล. เลขที่ ๖๓๔๐ ซึ่งออกโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เมื่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๖ มิได้ดูแลรักษาคุ้มครองทางสาธารณประโยชน์จึงถือว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๖ ละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ สำหรับผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๗ แม้อาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและบ้านพักข้าราชการกรมการพัฒนาชุมชนจะก่อสร้างในปี พ.ศ. ๒๕๓๗ ก่อนที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๗ จะได้ยกฐานะขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลศิลาเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๙ ก็ตาม ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๗ ก็ต้องรับไปทั้งอำนาจและหน้าที่รวมถึงการดูแลรักษาคุ้มครองประโยชน์สาธารณประโยชน์บริเวณที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๔ ก่อสร้างด้วย เมื่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๗ ไม่ได้ดูแลรักษาคุ้มครองประโยชน์สาธารณประโยชน์ดังกล่าว ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๗ จึงละเลยต่อหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ

/ศาลปกครองชั้นต้น...

ศาลปกครองชั้นต้นมีคำพิพากษา ดังนี้ ๑. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๕ แก้ไขหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง เลขที่ดิน ๖๓๔๐ เลขที่ดิน ๒๔๐ ซึ่งออกเมื่อวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๒๐ เฉพาะส่วนที่ทับทางสาธารณประโยชน์พื้นที่ ๑๓,๖๙๗.๕๗ ตารางเมตร หรือ ๘ ไร่ ๒ งาน ๒๔.๓๔ ตารางวา ตามรายงานโครงการรังวัดแสดงเขตทางสาธารณประโยชน์ในรูปแผนที่ที่ออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง เลขที่ ๖๓๔๐ ตามหนังสือกรมที่ดิน ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๕๐๕/๒๔๙๐๐ ลงวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๔๖ ให้ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง โดยให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๕ ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน ๑๘๐ วัน นับแต่วันที่คำพิพากษาศาลถึงที่สุด ๒. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๖ ร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายห้ามมิให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ยึดถือครอบครองทางสาธารณประโยชน์ซึ่งหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง เลขที่ ๖๓๔๐ เลขที่ดิน ๒๔๐ ลงวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๒๐ ออกทับโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ตามข้อ ๑ โดยให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๖ ปฏิบัติหน้าที่ให้แล้วเสร็จภายใน กำหนด ๑๘๐ วัน นับแต่วันที่คำพิพากษาศาลถึงที่สุด ๓. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๗ ร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายห้ามมิให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๔ ยึดถือครอบครองทางสาธารณประโยชน์บ้านโนนม่วง หมู่ที่ ๑๒ ตำบลศิลา อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น เนื้อที่กว้าง ๑๒ เมตร ยาว ๑๕๐ เมตร อันเป็นที่ตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและบ้านพักข้าราชการกรมการพัฒนาชุมชน โดยให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๗ ปฏิบัติหน้าที่ให้แล้วเสร็จภายใน ๑๘๐ วัน นับแต่วันที่คำพิพากษาศาลถึงที่สุด ส่วนคำขออื่นนอกจากนี้ให้ยก

ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งเจ็ดอุทธรณ์ว่า ผลของคำพิพากษาศาลปกครองชั้นต้น มีผลให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๔ ได้รับความเดือดร้อนเสียหายโดยตรง โดยเฉพาะผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เสียหายคิดเป็นเงินไม่น้อยกว่าสิบล้านบาท ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เป็นหน่วยงานของรัฐใช้งบประมาณแผ่นดินมีฐานะเป็นนิติบุคคลจัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๖ ใช้ชื่อว่ามหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ต่อมา คณะรัฐมนตรีได้เปลี่ยนชื่อเป็นมหาวิทยาลัยขอนแก่นในปี พ.ศ. ๒๕๐๘ ที่ดินแปลงที่เป็นที่ตั้งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เดิมเป็นที่ตั้งของโรงพยาบาลโรคเรื้อนภาคอีสานตั้งอยู่ในที่ดินที่ราชการได้สงวนหวงห้ามไว้ใช้ในราชการตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๗๘ เนื้อที่ประมาณ ๔ ตารางกิโลเมตรหรือประมาณหนึ่งหมื่นไร่เศษ และได้ออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงแปลงแรกเลขที่

๓๘๔/๒๔๙๙ เมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๔๙๙ เพื่อใช้เป็นที่ตั้งโรงพยาบาลโรคเรื้อนภาคอีสาน
 เนื้อที่ ๓,๑๑๖ ไร่ ๓ งาน ๓๒^๙/_{๑๐๐} ตารางวา และต่อมาได้ออก น.ส.ล. อีกสามแปลงซึ่งแปลง
 ที่พิพาท คือ แปลงตามหลักฐาน น.ส.ล. เลขที่ ๖๓๔๐ เลขที่ดิน ๒๔๐ เนื้อที่ ๒,๓๘๒ ไร่ ๑ งาน
 ๕๕^๙/_{๑๐๐} ตารางวา ออกเมื่อวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๒๐ โดยกระทรวงการคลังได้ขึ้นทะเบียน
 ที่ราชพัสดุไว้ในแบบ ทบ. ๑๘ เลขที่ ๓๔๗๕๐ เมื่อเดือนมกราคม ๒๕๐๘ เนื้อที่ ๖,๘๐๐ ไร่
 ที่ดินแปลงที่พิพาทได้มาจากการที่คณะกรรมการจังหวัดขอนแก่นแผ้วถางเพื่อสร้าง
 โรงพยาบาลโรคเรื้อน จึงไม่มีทางสาธารณะที่ประชาชนเดินผ่านเพราะเป็นป่าที่แผ้วถาง
 ขึ้นมาเอง บริเวณที่มองเห็นเป็นทางผ่านตามภาพถ่ายทางอากาศเกิดขึ้นหลังจากที่ทางราชการ
 ได้แผ้วถางและสำรวจเขตทำแผนที่ไว้เสร็จ และได้สงวนหวงห้ามไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๗๘
 ประชาชนที่เดินผ่านเป็นการเดินผ่านในที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ผู้เดินทาง
 จึงไม่อาจอ้างได้ว่าเป็นทางสาธารณะประโยชน์ที่ประชาชนใช้ร่วมกัน การที่ศาลปกครองชั้นต้น
 พังข้อเท็จจริงว่าเป็นทางที่จังหวัดเกณฑ์แรงงานราษฎรตัดถนนดังกล่าวแยกจากถนนมิตรภาพ
 เป็นการพังข้อเท็จจริงที่ผิดไปจากความจริง เพราะในปี พ.ศ. ๒๔๗๘ ไม่มีเมืองที่สำคัญต้อง
 ทำถนนเชื่อมต่อกัน แต่เป็นหมู่บ้านในชนบทติดต่อกันโดยการเดินเท้าและทางเกวียน
 เส้นทางมีความกว้างพอที่จะให้เกวียนหลีกกันได้คือไม่เกิน ๓ เมตร และเส้นทางหลักคือ
 ทางหลวงแผ่นดินสายขอนแก่น - หนองคาย เป็นทางหลวงแผ่นดินลูกรังมีผิวจราจรกว้าง
 ประมาณ ๗ เมตร และได้มีการขยายเส้นทางไปยังพองหนีบหรือแม่น้ำพองในปี พ.ศ. ๒๕๐๕
 จังหวัดจึงไม่มีความจำเป็นในการเกณฑ์แรงงานราษฎรเพื่อสร้างทางไปยังน้ำพอง การออก
 หนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง เลขที่ ๖๓๔๐ ที่เป็นที่ตั้งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เจ้าหน้าที่รังวัด
 ไม่พบทางสาธารณะประโยชน์จึงไม่ได้ทำเครื่องหมายเส้นประแสดงทางสาธารณะไว้
 และในขณะที่ทำการรังวัดแนวเขตได้มีการไต่สวนที่ดินข้างเคียง แจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องระวัง
 และชี้แนวเขต โดยในปี พ.ศ. ๒๕๑๙ ได้ออกประกาศให้ประชาชนทั่วไปทราบและคัดค้าน
 แต่ไม่มีผู้ใดคัดค้าน ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๕ จึงได้ออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง (น.ส.ล.) เลขที่ ๖๓๔๐
 จึงเป็นการที่ชอบด้วยกฎหมาย ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๕ ไม่ได้ยอมรับว่ามีทางสาธารณะจาก
 บ้านโนนม่วงเข้าไปในที่ดินราชพัสดุ แปลง น.ส.ล. เลขที่ ๖๓๔๐ แต่การคำนวณที่รายงานต่อ
 ศาลปกครองชั้นต้นเป็นการคำนวณตามสมมุติฐานว่าหากมีทางสาธารณะจากบ้านโนนม่วง
 ผ่านเข้าไปในที่ดิน น.ส.ล. เลขที่ ๖๓๔๐ ดังกล่าวจริงจะผ่านไปได้อย่างไร เป็นเรื่องที่เท่าใด และการที่

/ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓...

ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ไม่ได้คัดค้านการออก น.ส.ล. เลขที่ ๖๓๔๐ ย่อมหมายความว่า นายอำเภอเมืองไม่ขัดข้องและผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้เปิดทางให้ประชาชนจากบ้านโนนม่วง รวมทั้งผู้ฟ้องคดีเดินทางผ่านเข้ามาหาวิทยาลัยขอนแก่นด้านทิศเหนือที่ดินติดกับที่ดินของผู้ฟ้องคดีถึงสามประตู และหากศาลฟังว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ปิดช่องทางจริง ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ก็ได้จัดช่องทางให้ประชาชนบ้านโนนม่วงใช้แล้ว ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้ครอบครองที่ดินดังกล่าวมาตั้งแต่วันเปิดรับนักศึกษาและในปี พ.ศ. ๒๕๐๘ และเมื่อพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. ๒๕๐๘ ออกใช้บังคับเป็นการรับรองว่าที่ดินราชพัสดุ เลขที่ ๓๙๗๕๐ ได้ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะแล้วตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๐๔ (๓) และมาตรา ๘ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ได้ให้อำนาจอธิบดีมีหน้าที่ดูแลรักษาและดำเนินการคุ้มครองป้องกันที่ดินทั้งหลายที่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน และให้อำนาจรัฐมนตรีจัดขึ้นทะเบียนเป็นของทบวงการเมืองได้ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้รับอนุญาตให้ใช้ที่ดินดังกล่าว ก่อนที่มาตรา ๘ แห่งประมวลกฎหมายที่ดินดังกล่าวจะถูกแก้ไขโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๔ พ.ศ. ๒๕๑๕ แม้ต่อมาภายหลังจะได้มีการออก น.ส.ล. เลขที่ ๖๓๔๐ จะมีสิ่งใดที่ระบุไว้ไม่ครบถ้วนตามระเบียบที่ออกมาภายหลังก็ไม่ทำให้การออก น.ส.ล. ดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะต้องถือตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในขณะที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ สำหรับการสร้างอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและบ้านพักของข้าราชการกรมการพัฒนาชุมชน ในปี พ.ศ. ๒๕๓๗ นั้น ได้รับอนุญาตจากผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๗ และพื้นที่ดังกล่าวมีความกว้าง ๒๒ เมตร ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๔ ใช้พื้นที่เพียง ๑๒ เมตร คงเหลือที่ดิน มีความกว้างอีก ๑๐ เมตร ด้านที่ก่อสร้างอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและอาคารบ้านพัก ข้าราชการไม่ใช้ทางสาธารณประโยชน์เพราะเป็นไปไม่ได้ว่าทางในชนบทจะมีความกว้างถึง ๒๒ เมตร และผู้ฟ้องคดีไม่ได้รับความเดือดร้อนเสียหายจากการก่อสร้างอาคารของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๔ และเมื่อได้รับอนุญาตจากผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๗ แล้ว ผู้ฟ้องคดีจึงไม่มีอำนาจกล่าวหา การอนุญาตที่ไม่เป็นไปตามขั้นตอนเป็นเพียงส่วนปลีกย่อยสามารถแก้ไขให้ถูกต้องได้ และในปัจจุบันผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้โอนอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้แก่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๗ ดำเนินการเอง ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๖ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๗ มิได้ละเลยต่อหน้าที่เพราะที่ดินที่พิพาททางราชการได้สงวนไว้ใช้สำหรับราชการตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๗๘ ภาพถ่ายทางอากาศปี พ.ศ. ๒๔๙๗ ที่ปรากฏเส้นทางสาธารณประโยชน์นั้น

/เกิดภายหลัง...

เกิดภายหลังจากที่ทางราชการได้ส่งหนังสือห้ามไว้แล้วทางที่เกิดภายหลังไม่ก่อให้เกิดสิทธิเหนือที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน ขณะที่เจ้าหน้าที่สำรวจรังวัดออก น.ส.ล. เลขที่ ๖๓๔๐ ไม่มีทางสาธารณประโยชน์มองเห็นด้วยตาเปล่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๖ จึงไม่คัดค้านการออกหนังสือดังกล่าว นอกจากนี้ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. ๒๕๐๘ ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๐๘ ถ้าหากจะมีทางสาธารณประโยชน์ประเภทที่ประชาชนใช้ร่วมกันอยู่จริงทางสาธารณประโยชน์ได้เปลี่ยนสภาพเป็นที่ดินสาธารณะประโยชน์ประเภทที่เป็นทรัพย์สินใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๐๔ (๓)

นอกจากนี้มีข้อควรพิจารณาว่าหากผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๕ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๖ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๗ ปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้นแล้วจะทำให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ มีถนนผ่านกลาง มหาวิทยาลัยจะถูกแบ่งออกเป็นสองข้างต้องรื้อถอนอาคารเรียน อาคารกิจกรรม อาคารบ้านพักข้าราชการและพนักงานรวมทั้งสิ่งก่อสร้างอื่นค่าเสียหายไม่น้อยกว่าสิบล้านบาท และการรื้ออาคารเรียนจะทำให้นักศึกษาไม่มีสถานที่เรียนไม่เพียงพอมีผลทำให้ต้องลดปริมาณการรับนักศึกษาให้น้อยลง และอาจมีอันตรายเกิดขึ้นแก่ชีวิต ทรัพย์สินของบุคลากร อาจารย์ นักเรียน นักศึกษาของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เพราะการเดินทางเข้ามาในมหาวิทยาลัยของประชาชนไม่อาจควบคุมได้ หากเปิดให้มีทางสาธารณประโยชน์ผ่านกลางมหาวิทยาลัยเป็นเนื้อที่ถึง ๘ ไร่เศษ ตามคำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้นจะทำให้การดูแลรักษาความปลอดภัยมีความยุ่งยากมากขึ้น การทำรั้วกันอันเป็นเหตุให้เกิดกรณีพิพาทอีกด้วย เพราะเหตุมีการรื้อถอนรั้วของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และมีการโจรกรรมทรัพย์สินของบุคลากรและนักศึกษา คำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้นทำให้ผู้ฟ้องคดีได้ประโยชน์ในการทำการค้าและผู้ฟ้องคดีได้เปิดศูนย์การค้าที่เรียกว่าตลาดเจ็พริตติร่วมมหาวิทยาลัยทางด้านทิศเหนือ ผู้ฟ้องคดีใช้ทางเข้าออกมหาวิทยาลัยบริเวณมุมตึกสามชั้นของผู้ฟ้องคดีด้านทิศตะวันตกติดกับบ้านเลขที่ ๒๓๓ ของผู้ฟ้องคดีและตามคำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้นจะต้องเปิดรั้วทางด้านทิศตะวันตกของตึก ๓ ชั้น ๒๐ คูหาของผู้ฟ้องคดีอีกหนึ่งแห่ง ซึ่งจะทำให้มีผู้ใช้ศูนย์การค้าของผู้ฟ้องคดีมากขึ้น ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งเจ็ดเห็นว่า คดีนี้ศาลปกครองชั้นต้นพิพากษาเกินคำขอ เนื่องจากผู้ฟ้องคดีนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองเพราะเกรงว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จะปิดกั้นทางเข้าออกมหาวิทยาลัยขอนแก่นบริเวณบ้านเลขที่ ๒๓๓ ของผู้ฟ้องคดี ซึ่งเรียกว่า

/ช่องทางที่ ๔...

ช่องทางที่ ๔ หลังหอพักนักศึกษาที่ ๒๒ จึงนำคดีมาฟ้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลบังคับผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ให้อยุติการปิดกั้นรั้วมหาวิทยาลัยบริเวณหน้าบ้านเลขที่ ๒๓๓ ของผู้ฟ้องคดีดังกล่าว โดยให้เปิดเป็นช่องทางสาธารณะประโยชน์กว้าง ๘ เมตร โดยไม่มีกำหนดเวลาปิด-เปิด หากผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จะปิดกั้นรั้วบริเวณดังกล่าวขอให้ศาลมีคำสั่งบังคับให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๕ เพิกถอนหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง เลขที่ ๖๓๔๐ เพราะออกทับทางสาธารณะประโยชน์เดิม และออกโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายเนื่องจากไม่ได้ปฏิบัติตามระเบียบของกรมที่ดินว่าด้วยการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง พ.ศ. ๒๕๑๗ ให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๖ ใช้อำนาจตามกฎหมายให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ รื้อถอนกำแพงรั้วที่ปิดกั้นและปลูกสร้างทับทางสาธารณะประโยชน์เดิมเพื่อให้กลับคืนเป็นทางสาธารณะประโยชน์คงเดิม ให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๗ ใช้อำนาจตามกฎหมายดำเนินการให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๔ รื้อถอนอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและบ้านพักข้าราชการที่ปลูกสร้างกีดขวางทางสาธารณะประโยชน์เดิม ซึ่งข้อเท็จจริงตามคดีนี้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้เปิดช่องทางให้ประชาชนเข้าออกทางด้านทิศเหนือของมหาวิทยาลัย ๒ ประตุ รวมช่องทางบริเวณหน้าบ้านเลขที่ ๒๓๓ ของผู้ฟ้องคดีด้วยรวม ๓ ประตุ และเปิดช่องทางนี้มาแล้วไม่น้อยกว่า ๒๕ ปี ปัจจุบันก็ยังไม่ปิดช่องทางดังกล่าว ความเดือดร้อนเสียหายยังไม่เกิดแก่ผู้ฟ้องคดีเมื่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ยังไม่ได้ปิดกั้นทางเข้าออกจึงเป็นการสมประโยชน์ตามคำฟ้องและคำขอของผู้ฟ้องคดีแล้ว จึงไม่มีเหตุผลใดที่ศาลปกครองชั้นต้นจะมีคำพิพากษาไปถึงคำขออื่นอีก คำขอบังคับของผู้ฟ้องคดีเป็นการขอให้ศาลพิจารณามีโซขอให้ศาลพิพากษาบังคับทุกข้อ และในคดีนี้ขอให้ศาลปกครองสูงสุดไปเดินเผชิญสืบที่พิพาทด้วย จากเหตุผลข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายตามที่กล่าวมาแล้ว จึงขอให้ศาลปกครองสูงสุดมีคำพิพากษากลับคำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้น

ผู้ฟ้องคดีทำคำแก้อุทธรณ์ว่า ประเด็นเกี่ยวกับการสงวนที่ดินแปลง น.ส.ล. เลขที่ ๓๔๘/๒๔๔๔ เมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๔๔๔ เป็นประเด็นที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ กล่าวอ้างขึ้นมาใหม่ โดยไม่มีการว่ากล่าวกันมาก่อนในศาลปกครองชั้นต้นเป็นการไม่ชอบด้วยข้อ ๑๐๑ วรรคสอง แห่งระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ สำหรับประเด็นที่ดินพิพาทแปลง น.ส.ล. เลขที่ ๖๓๔๐ ที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ อ้างว่าทางราชการได้สงวนไว้ในราชการตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๗๘ เนื้อที่ประมาณ ๔ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณหนึ่งหมื่นไร่เศษ ด้วยการแผ้วถางที่รกร้าง โดยอ้างหนังสือ

/หรือ...

หรือจากอธิบดีกรมสาธารณสุขถึงคณะกรรมการจังหวัดขอนแก่น ที่ ท. ๖๘/๒๔๘๐ ลงวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๔๘๐ นั้น หนังสือที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ กล่าวอ้างเป็นเพียงหนังสือหรือและการ สงวนพื้นที่ต้องออกพระราชกฤษฎีกาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่า อันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน พุทธศักราช ๒๔๗๘ และการหวงห้ามต้องประกาศใน ราชกิจจานุเบกษา เมื่อพิจารณาถึงหนังสือที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ อ้างถึงเป็นเพียงการเตรียมหาที่ดิน เพื่อนำไปใช้เป็นโรงพยาบาลโรคเรื้อนและเป็นการเตรียมการเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๐ หลังจากที่ พระราชบัญญัติว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ใช้บังคับแล้ว การหวงห้ามที่ดินดังกล่าวจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย ที่ดิน พิพาทแปลงนี้ออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๔ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๕ เป็นผู้ประกาศเมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๔๘๔ โดยประกาศอ้างว่าที่ดินแปลงดังกล่าวเป็นที่ตั้ง โรงพยาบาลโรคเรื้อนภาคอีสานจังหวัดขอนแก่นได้ประกาศหวงห้ามไว้เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๘ ประกาศดังกล่าวมิใช่หนังสือสำคัญสำหรับแสดงว่าทางราชการขอนแก่นหรือกรมสาธารณสุข ได้ประกาศเพื่อเป็นการสงวนหวงห้ามและประกาศทั้งสองฉบับดังกล่าวมีขึ้นหลังจากปี พ.ศ. ๒๔๗๘ ทั้งสิ้น การสงวนที่ดินของกระทรวง ทบวง กรม หากไม่ได้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการ หวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน พุทธศักราช ๒๔๗๘ เมื่อประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับแล้วเมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๔๘๗ แล้วจะต้องปฏิบัติ ตามประมวลกฎหมายที่ดินดังกล่าว ซึ่งมาตรา ๘ ตรี แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ได้บัญญัติ เกี่ยวกับการสงวนที่ดินเพื่อใช้เป็นของกระทรวง ทบวง กรมใด ต้องดำเนินการให้เป็นไป ตามมาตรา ๘ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน และมาตรา ๘ วรรคท้าย กำหนดว่า การตราพระราชบัญญัติ หรือพระราชกฤษฎีกาตามวรรคสองให้มีแผนที่แสดงเขตที่ดินแนบท้ายพระราชบัญญัติหรือ พระราชกฤษฎีกานั้นด้วย มาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. ๒๕๐๘ ระบุเพียงให้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยขอนแก่นเท่านั้น แต่ไม่ได้ระบุว่าที่ดินแปลงใด เป็นของ หน่วยงานไหน ตั้งอยู่ที่ใดหรือมหาวิทยาลัยขอนแก่นสามารถจับจองที่ดินได้เอง ถ้าหากจะ รับฟังว่าที่ดินอันเป็นที่ตั้งมหาวิทยาลัยขอนแก่นมาจากการแผ้วถางป่าตามความต้องการใช้ เป็นสถานที่ตั้งโรงพยาบาลโรคเรื้อนภาคอีสาน ก็ได้ความตามหนังสือจากคณะกรรมการ จังหวัดขอนแก่นถึงอธิบดีกรมสาธารณสุข ที่ ๑๔๑๖/๒๔๘๐ ลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๔๘๐ เรื่อง การหวงห้ามที่ดินสำหรับโรงพยาบาลโรคเรื้อนว่าพนักงานโยธาเทศบาลได้สำรวจ

/และปิดหมุด...

และปักหมุดที่ดินเพียง ๔ ตารางกิโลเมตร และได้ขีดเส้นสีแดงสำหรับพื้นที่ลงในแผนที่
 ที่ได้จัดส่งให้กรมสาธารณสุข จึงมีใช้แผ้วถางเป็นเนื้อที่ ๔ ตารางกิโลเมตรอย่างที่ถูกฟ้องคดีที่ ๑
 กล่าวอ้าง และที่ดินที่สงวนไว้สำหรับโรงพยาบาลโรคเรื้อนไม่มีส่วนเชื่อมโยงกับพื้นที่
 ที่ออก น.ส.ล. เลขที่ ๖๓๔๐ แต่อย่างใด และต่อมาเมื่อได้นำพื้นที่ที่แผ้วถางไปออก น.ส.ล.
 ฉบับที่ ๓๘๔/๒๔๙๙ ลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๔๙๙ ก็มีเนื้อที่เพียง ๓,๑๑๖ ไร่ ๓ งาน ๓๒ ^๓/_{๑๐๐} ตารางวา
 (ประมาณ ๔ ตารางกิโลเมตร) แต่ก่อนออก น.ส.ล. ฉบับนี้อธิบดีกรมอนามยมียหนังสือถึง
 ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๕ ตามหนังสือ ที่ ล. ๓๘๗๕/๒๔๙๕ ลงวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๔๙๕ เพื่อขอ
 ออกเอกสารสิทธิได้ยืนยันเนื้อที่ที่ต้องการ คือ ๓ ตารางกิโลเมตร กับ ๙๙๙,๔๒๐ ตารางเมตร
 และแจ้งในหนังสือฉบับนี้ว่าทิศเหนือจดป่า (ไม่ใช่ที่สงวน) จึงไม่ใช่ที่ดินที่นำไปออก น.ส.ล.
 เลขที่ ๖๓๔๐ จากการไต่สวนกรรมสิทธิที่ดินเพื่อออก น.ส.ล. เลขที่ ๖๓๔๐ เลขที่ดิน ๒๔๐
 ผู้นำสำรวจได้แจ้งไว้ในใบไต่สวนว่าที่ดินได้มาด้วยการสงวนไว้เป็นที่สาธารณะ เมื่อเดือน
 มกราคม ๒๕๐๘ ตามหลักฐานทะเบียนที่ราชพัสดุ เลขที่ ๓๘๗๕๐ ดังนั้น ที่ดินที่ออก
 น.ส.ล. เลขที่ ๖๓๔๐ เลขที่ดิน ๒๔๐ ออกเมื่อวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๒๐ เนื้อที่ ๒,๓๘๐ ไร่
 ๑ งาน ๙๕ ^๓/_{๑๐๐} ตารางวา มิได้สงวนตามกฎหมาย จึงถือว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๕ ออก น.ส.ล.
 แปลงนี้ทับทางสาธารณประโยชน์และไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทางสาธารณประโยชน์เดิมที่มีอยู่
 ก่อนการออก น.ส.ล. เลขที่ ๖๓๔๐ จึงมิได้ถูกเพิกถอนไปโดยสภาพของกฎหมายใดๆ
 เพราะการออกไม่ชอบด้วยกฎหมายมาแต่เดิม การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๕
 และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๖ อ้างว่าการออก น.ส.ล. ทั้งสี่แปลงชอบด้วยกฎหมาย ผู้ฟ้องคดีเห็นว่า
 การสงวนที่ดินดังกล่าวไม่มีกฎหมายรองรับ เพราะได้ดำเนินการหลังจากพระราชบัญญัติ
 ว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน พุทธศักราช ๒๔๗๘
 ใช้บังคับแล้ว การสงวนที่ตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวต้องออกเป็นพระราชกฤษฎีกาและมี
 รูปแผนที่ประกอบท้ายพระราชกฤษฎีกาด้วย ส่วนการกล่าวอ้างว่าตามรายงานของช่างรังวัด
 ไม่ปรากฏว่ามีทางสาธารณประโยชน์นั้น เนื่องจากการรังวัดครั้งนี้ทำการรังวัดด้วยกล้อง
 ธีโอโดไลท์ คำนวณเนื้อที่ด้วยพิคตฉากทางเลข ซึ่งหมายความว่ามีการรังวัดที่ดินแปลงใหญ่ๆ
 จะทำการรังวัดรอบแปลง โดยผู้ขอทำการรังวัดเป็นผู้นำใช้ค่าพิคตฉากแต่ละหลักเป็นการ
 คำนวณเนื้อที่ดินทำรอบแปลง (รอบวง) ไม่มีการวัดทะแยงผ่ากลางแปลงหรือต้องทำเส้นตรวจ
 ดังนั้น เมื่อมีการรังวัดรอบแปลงแล้ว ถ้าผู้นำรังวัดไม่ชี้ว่าเป็นทางสาธารณประโยชน์ ช่างรังวัด

/ผู้ทำการรังวัด...

ผู้ทำการรังวัดจะไม่ทราบว่าเป็นทางสาธารณประโยชน์จึงไม่ได้ลงเส้นประหรือเส้นทึบไว้ในรูปแผนที่
ขั้นตอนในการออก น.ส.ล. เมื่อรังวัดเสร็จแล้วที่ข้างเคียงลงชื่อรับรองครบไม่มีการบุกรุก
ที่ข้างเคียง และพนักงานเจ้าหน้าที่ประกาศมีกำหนด ๓๐ วัน ไม่มีใครคัดค้านและ
เจ้าพนักงานที่ดินลงนามถือว่าที่ดินแปลงดังกล่าวมีหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงเป็นการออก
ถูกต้องตามกฎหมายดำเนินการตามขั้นตอน แต่เมื่อการได้มาซึ่งที่ดินโดยไม่ชอบด้วย
กฎหมายอาจถูกเพิกถอนหรือแก้ไขทั้งหมดหรือบางส่วนได้

สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและบ้านพักข้าราชการกรมการพัฒนาชุมชน
ผู้ฟ้องคดียืนยันว่าได้ก่อสร้างบนทางสาธารณประโยชน์ดังเห็นได้จาก น.ส.ล. เลขที่ ๔๓๕๗
เลขที่ดิน ๑๑ ราว ๒๕ ต ๑๐ ฎ ที่ตั้งศูนย์อนุรักษ์ดินและน้ำ เนื้อที่ ๔๕๕ ไร่ ๑ งาน ๗๗ ตารางวา
ทิศตะวันตกติดทางสาธารณประโยชน์ตลอดแนว ที่ดิน น.ส.ล. เลขที่ ๔๓๒๐ เลขที่ดิน ๑๓
แก้เป็น ๒ ราว ๒๕ ต ๑๐ ฎ ที่ตั้งศูนย์อนุรักษ์ดินและน้ำ เนื้อที่ ๑๐๔ ไร่ ๑ งาน ๒๔ ตารางวา
หมดหลักเดียวกันกับที่ดิน น.ส.ล. เลขที่ ๔๓๕๗ คือหลักหมู่ที่ ข ๔๗๔๙๓ ทิศตะวันตก
ของที่ดิน น.ส.ล. เลขที่ ๔๓๒๐ ทิศตะวันตกติดทางสาธารณประโยชน์ตลอดทาง และที่ดิน
โฉนดเลขที่ ๓๖๔๕๗ ราว ๒๕ ต ๑๐ ฎ ของผู้ฟ้องคดี เนื้อที่ ๗ ไร่ ๑ งาน ๖๗ ^๗/_{๑๐} ตารางวา
ทางทิศตะวันออกของรูปแผนที่ติดทางสาธารณประโยชน์ตลอดแนวที่ดิน และที่ดินของ
ผู้ฟ้องคดีตั้งอยู่ตรงข้ามกับที่ดิน น.ส.ล. ทั้งสองแปลงดังกล่าวข้างต้น นอกจากนี้ยังมีหนังสือ
ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ ขก ๐๑๒๒/๔๕๔๗ ลงวันที่ ๓๐
ตุลาคม ๒๕๔๐ ยืนยันว่าการก่อสร้างอาคารศูนย์เด็กเล็กและอาคารบ้านพักของข้าราชการกรมการ
พัฒนาชุมชนสร้างบนทางสาธารณประโยชน์ รวมทั้งหนังสือของกรมป่าไม้ที่มีถึงผู้ว่าราชการ
จังหวัดขอนแก่นและหนังสือจังหวัดขอนแก่นถึงผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๕ ที่ยืนยันตรงกันว่าปรากฏเส้นทาง
สาธารณประโยชน์ตัดผ่านมหาวิทยาลัยขอนแก่นไปยังหมู่บ้านโนนม่วง สำหรับข้อกล่าวอ้าง
ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ที่อ้างว่าเมื่อมีการก่อสร้างมหาวิทยาลัยขอนแก่นตามพระราชบัญญัติ
มหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. ๒๕๐๘ แล้ว ทางสาธารณประโยชน์จะถูกเปลี่ยนสภาพมาเป็น
ที่ดินสาธารณประโยชน์ประเภททรัพย์สินของแผ่นดินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
ตามมาตรา ๑๓๐๔ (๓) นั้น เป็นการอ้างที่ไม่มีกฎหมายรองรับและการสงวนหวงห้ามที่ดิน
รกร้างว่างเปล่าหลังจากที่มีพระราชบัญญัติว่าด้วยการสงวนหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่า
พุทธศักราช ๒๔๗๘ จะต้องทำพระราชกฤษฎีกามีวัตถุประสงค์ในการหวงห้าม อาณาบริเวณ

/ที่หวงห้าม...

ที่หวงห้าม และจำนวนที่ดินอย่างชัดเจน และต้องมีแผนที่แนบท้ายพระราชกฤษฎีกา ส่วนการขึ้นทะเบียนตาม ทบ. ๑๘ เลขที่ ๓๙๗๕๐ เมื่อเดือนมกราคม ๒๕๐๘ เป็นการจัดทำ ขึ้นภายหลังตามระเบียบกระทรวงการการคลัง ๒๔๘๕ ซึ่งไม่ใช่กฎหมายเป็นเพียงขึ้นทะเบียน ไว้ให้รู้ทรัพย์สินของแผ่นดินมีอะไรบ้าง ได้มาอย่างไร ผู้ฟ้องคดีได้รับความเดือดร้อนจากการที่ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ปิดทางสาธารณประโยชน์เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๙ ผู้ฟ้องคดีและชาวบ้านที่เคยใช้ ทางสาธารณประโยชน์เดิม ได้เดินทางเข้าเมืองขอนแก่นโดยเข้าออกเขตมหาวิทยาลัย ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ตรงข้างหรือหน้าบ้านเลขที่ ๒๓๓ ของผู้ฟ้องคดี (ช่องทางหมายเลข ๔) ตั้งแต่นั้นมาจนกระทั่งผู้ฟ้องคดีนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองเพราะผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้พยายามปิดช่องทางที่ผู้ฟ้องคดีและชาวบ้านใช้สัญจรในช่องทางที่ ๔ แล้วถึงสามครั้ง การเปิดช่องทางหมายเลข ๔ มิใช่เพื่อการค้าของผู้ฟ้องคดี เพราะผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ก็มีการขายสุราในบริเวณมหาวิทยาลัยเช่นกัน ซึ่งผู้ฟ้องคดีมีหลักฐานใบเสร็จที่มีผู้ซื้อสุรา จากร้านค้าของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และในกรณีพิพาทนี้ประธานคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ (คณะที่ ๑) ได้แนะนำให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เปิดช่องทางหมายเลข ๔ ข้างบ้านเลขที่ ๒๓๓ ของผู้ฟ้องคดีเพื่อหลีกเลี่ยงการฟ้องคดีกรณีที่ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ก่อสร้างทับทางสาธารณประโยชน์ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ไม่ได้มีความพยายามจะเปิดเส้นทางจราจรช่องทางหมายเลข ๔ ตลอด ๒๔ ชั่วโมง เพียงแต่จะเปิด - ปิดตามเวลาที่กำหนดและจะเปิดให้มีความกว้างเพียง ๒ เมตร จึงขอให้ ศาลปกครองสูงสุดพิพากษายืนตามคำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้น

ศาลปกครองสูงสุดออกนั่งพิจารณาคดี โดยได้รับฟังสรุปข้อเท็จจริงของ ตุลาการเจ้าของสำนวน และคำชี้แจงด้วยวาจาประกอบคำแถลงการณ์ของผู้แถลงคดี

ศาลปกครองสูงสุดได้ตรวจพิจารณาเอกสารทั้งหมดในสำนวนคดี กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ฯลฯ ที่เกี่ยวข้องประกอบแล้ว

ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ผู้ฟ้องคดีเป็นเจ้าของที่ดินโฉนดเลขที่ ๓๖๔๙๗ ตั้งอยู่ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น มีอาชีพค้าขายในบริเวณมหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยผู้ฟ้องคดีได้ปลูกบ้านเลขที่ ๒๓๓ หมู่ ๑๒ บ้านโนนม่วง ตำบลศิลา เป็นที่พักอาศัยอยู่ใน ที่ดินแปลงดังกล่าวด้วย ที่ดินของผู้ฟ้องคดีทิศตะวันออกติดทางสาธารณประโยชน์กว้าง ๑๖ เมตร ซึ่งเป็นเส้นทางที่ผู้ฟ้องคดีและบริวารใช้เป็นทางสัญจรติดต่อกับพื้นที่ภายนอก

/โดยเดินทาง...

โดยเดินทางเข้า - ออกผ่านมหาวิทยาลัย ต่อมาผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้ก่อสร้างบ้านพักคนงาน ปิดกั้นทางสาธารณประโยชน์ ทำให้ผู้ฟ้องคดีต้องเดินทางเข้าออกมหาวิทยาลัยขอนแก่น ตรงบริเวณหน้าบ้านของผู้ฟ้องคดี คือ บ้านเลขที่ ๒๓๓ ซึ่งตั้งอยู่บริเวณหอพักนักศึกษาที่ ๒๒ และผ่านไปทางหอพักนักศึกษาที่ ๑๐ เพื่อไปเชื่อมกับถนนสาธารณะ และราษฎรอื่นๆ ได้เดินทางเข้า - ออกบริเวณนี้เช่นกันโดยถือเอาทางเข้า - ออกบริเวณนี้ทดแทนทางสาธารณประโยชน์ ที่ถูกปิดไป นอกจากนี้ ในปี พ.ศ. ๒๕๓๗ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๔ ได้ก่อสร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและบ้านพักข้าราชการกว้าง ๑๒ เมตร ยาว ๑๕๐ เมตรเศษ ทับทางสาธารณประโยชน์ ทำให้เหลือพื้นที่ทางสาธารณประโยชน์เพียง ๑๐ เมตร โดยมีได้มีการขอใช้พื้นที่จาก กระทรวงมหาดไทยทำให้ทางที่ใช้สัญจรคับแคบลงร่ว้งสวนกันด้วยความยากลำบาก ต่อมา ในปี พ.ศ. ๒๕๓๘ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ มีโครงการพัฒนาพื้นที่เชิงพาณิชย์บริเวณหลังหอพักนักศึกษาที่ ๒๒ เนื้อที่ ๔.๘ ไร่ และได้มีการก่อสร้างรั้วซีเมนต์ปิดกั้นทางเข้าออกบริเวณหน้าบ้านของผู้ฟ้องคดีอันเป็นเส้นทางที่ผู้ฟ้องคดีและราษฎรได้ใช้ทดแทนทางสาธารณประโยชน์ที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ปิดกั้นไปดังกล่าว ทำให้ผู้ฟ้องคดีและราษฎรซึ่งใช้เส้นทางดังกล่าวได้รับความเดือดร้อนโดยเฉพาะผู้ฟ้องคดีซึ่งได้ทำการพัฒนาที่ดินก่อสร้างอาคารพาณิชย์ ๓ ชั้น รวม ๒๐ ห้อง และสร้างโรงอาหารให้ผู้ค้ารายย่อยประกอบกิจการค้าขายโดยผู้ฟ้องคดีและราษฎรต้องเดินทางอ้อมโดยเส้นทางอื่นซึ่งเป็นระยะทางที่ไกลมากเพื่อกลับเข้ามหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยขอนแก่นผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จัดตั้งโดยพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. ๒๕๐๘ ตั้งอยู่บนที่ดินราชพัสดุตามหลักฐานหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง ๔ แปลง สำหรับแปลงที่พิพาท คือ แปลงเลขที่ ๖๓๔๐ เลขที่ดิน ๒๔๐ มีเนื้อที่ ๒,๓๘๒ ไร่ ๑ งาน ๔๕ ^๗/_{๑๐๐} ตารางวา ออก น.ส.ล. เมื่อวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๒๐ น.ส.ล. แปลงที่พิพาทนี้เดิมเป็นที่ใช้ในราชการกรมอนามัยเป็นที่ตั้งของโรงพยาบาลโรคเรื้อนภาคอีสาน ได้มาจากการแผ้วถางที่รกร้างว่างเปล่า ซึ่งต่อมากรมอนามัยได้โอนสิทธิใช้ให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ซึ่งผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้ก่อตั้งมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๖ เดิมใช้ชื่อว่ามหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และมาเปลี่ยนชื่อเป็นมหาวิทยาลัยขอนแก่น เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๘ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้มีการก่อสร้างอาคารเรียนอาคารสโมสรนักศึกษา โรงอาหารลงพื้นที่พิพาทหลายหลัง รวมเนื้อที่ ๑ ไร่ ๒ งาน ๔๕.๒๘ ตารางวา ที่พิพาทดังกล่าวเป็นที่ดินที่

/ทางราชการ...

ทางราชการได้สงวนไว้สำหรับใช้ในราชการตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๗๘ โดยมีหลักฐานหนังสือจากอธิบดีกรมสาธารณสุขถึงคณะกรรมการจังหวัดขอนแก่น ที่ ๖๘/๒๔๘๐ ลงวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๔๘๐ เรื่องการหวงห้ามที่ดินสำหรับโรงพยาบาลโรคเรื้อน โดยอธิบดีกรมสาธารณสุขได้แจ้งต่อคณะกรรมการจังหวัดขอนแก่นว่าต้องการที่ดินสำหรับก่อสร้างโรงพยาบาลโรคเรื้อนจำนวน ๔ ตารางกิโลเมตร และหากต้องการหวงห้ามที่ดินจะต้องออกพระราชกฤษฎีกาหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน พ.ศ. ๒๔๗๘ และหากที่ดินเอกชนรวมอยู่ด้วยจะต้องออกพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินที่จะต้องเวนคืนตามพระราชบัญญัติอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๔๗๗ ต่อมาเมื่อกระทรวงการคลังมอบให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ครอบครองใช้ประโยชน์และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้นำที่ดินที่พิพาทดังกล่าวไปออก น.ส.ล. และที่ดินที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ครอบครองใช้ประโยชน์ไม่ได้ทับทางสาธารณประโยชน์ โดยในขณะที่ทำการรังวัดเพื่อออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง เลขที่ ๖๓๔๐ เลขที่ดิน ๒๔๐ ไม่ได้มีการทำเครื่องหมายทางสาธารณประโยชน์ไว้ในรูปแผนที่ เนื่องจากไม่ปรากฏทางสาธารณประโยชน์ให้เห็น ประกอบกับผู้นำการรังวัดและผู้ดูแลคุ้มครองรักษาที่ดินสาธารณประโยชน์มิได้มีการคัดค้านว่าการออกหนังสือสำคัญดังกล่าวทับทางสาธารณประโยชน์ ปัจจุบันได้มีราษฎรที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้มหาวิทยาลัยได้ลักลอบตัดลวดหนามเพื่อใช้เป็นเส้นทางเข้า - ออกในมหาวิทยาลัยเพื่อออกไปสู่ถนนมิตรภาพถึง ๔ ช่องทาง ซึ่งรวมถึงช่องทางบริเวณหน้าบ้านของผู้ฟ้องคดี ซึ่งเป็นที่พิพาทด้วย ซึ่งแต่เดิมนั้นผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ไม่ได้มีการปิดกั้นรั้วตามแนวเขตมหาวิทยาลัย แต่เนื่องจากมีผู้ลักลอบตัดลวดหนามเปิดทางเข้า - ออกมหาวิทยาลัยดังกล่าว ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จึงได้สร้างรั้วปิดกั้นเพื่อความปลอดภัยของบุคลากรของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ รวมทั้งนักศึกษาด้วย แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ก็ยังเหลือช่องทางให้ราษฎรทั่วไปเข้า - ออกได้ ๒ ช่องทาง ซึ่งเปิดตลอดยี่สิบสี่ชั่วโมง ส่วนช่องทางที่ ๔ ซึ่งเป็นช่องทางบริเวณหน้าบ้านของผู้ฟ้องคดีนั้น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ มีโครงการพัฒนาที่ดินในเชิงพาณิชย์จึงจะทำรั้วปิดกั้น แต่จะเหลือทางเข้าออกประมาณ ๒ เมตร สำหรับให้ราษฎรเดินเท้าและใช้รถจักรยานหรือจักรยานยนต์ได้ โดยจะทำการเปิด - ปิดตามเวลาที่กำหนด ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกรณีพิพาท พบว่า ทางสาธารณประโยชน์ที่พิพาทเป็นทางที่ประชาชนใช้ร่วมกันมานานแล้ว โดยใช้เป็นทางสัญจรระหว่างตัวเมืองขอนแก่นไปยังหมู่บ้านต่างๆ ผ่านบริเวณมหาวิทยาลัยขอนแก่น ความกว้างของทางแต่ละช่วงไม่เท่ากัน

/ช่วงที่...

ช่วงที่อยู่ในหมู่บ้านโนนม่วงกว้าง ๘ - ๑๒ เมตร ส่วนอื่นกว้าง ๑๖ - ๒๒ เมตร ต่อมามีการตัดถนนใหม่ แยกจากทางสาธารณะเดิมก่อนถึงบ้านโนนม่วงผ่านเข้ากลางหมู่บ้านไปเชื่อมกับถนนมิตรภาพ แต่จากหลักฐาน น.ส.ล. เลขที่ ๖๓๔๐ ที่พิพาทนั้น ทางสาธารณะสิ้นสุดตรงบริเวณมหาวิทยาลัย ไม่ได้ผ่านเข้าไปในมหาวิทยาลัย เพราะบริเวณทางสาธารณะที่พิพาทมีสิ่งปลูกสร้างอื่นตั้งอยู่ ส่วนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก บ้านพักข้าราชการของกรมการพัฒนาชุมชนได้ก่อสร้างเมื่อ ปี พ.ศ. ๒๕๓๗ บริเวณทางสาธารณะที่มีความกว้าง ๒๒ เมตร แต่ใช้ก่อสร้างอาคารดังกล่าว มีความกว้างเพียง ๑๒ เมตร สร้างไปตามทางยาว ๑๕๐ เมตร เหลือพื้นที่สำหรับทางสาธารณะ ๑๐ เมตร ในการก่อสร้างอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและบ้านพักข้าราชการกรมพัฒนาชุมชน ที่ดินที่ก่อสร้างเป็นที่รกร้างว่างเปล่าไม่มีสภาพเป็นทาง จึงไม่ได้มีการขออนุญาตใช้ที่ดิน สาธารณประโยชน์ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการดูแลรักษาที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติ ของแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๑๕ และจากการปิดทางสาธารณะประโยชน์ดังกล่าวผู้ฟ้องคดีได้แบ่ง หักที่ดินของผู้ฟ้องคดีด้านหลังที่ติดแนวรั้วมหาวิทยาลัยขอนแก่นเป็นทางสาธารณะ เพื่อเชื่อมต่อกับทางสาธารณะประโยชน์เดิมไปสิ้นสุดตรงบริเวณบ้านเลขที่ ๒๓๓ ของผู้ฟ้องคดี ส่วนบริเวณที่ผู้ฟ้องคดีใช้เป็นจุดผ่านเข้า - ออกมหาวิทยาลัย คือ ทางด้านทิศตะวันตกของ บ้านเลขที่ ๒๓๓ ดังกล่าว แต่บริเวณนี้ยังไม่มีแบ่งหักเป็นทางสาธารณะประโยชน์ ให้ปรากฏในโฉนด หนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง (น.ส.ล.) เลขที่ ๖๓๔๐ ที่เป็นที่ตั้งของ มหาวิทยาลัยขอนแก่นไม่มีหลักฐานการหวงห้าม แต่กระทรวงการคลังได้ขึ้นทะเบียน (แบบ ท.บ ๑๘) เลขที่ ๓๙๗๕๐ เมื่อเดือนมกราคม ๒๕๐๘ เนื้อที่ ๖,๘๐๐ ไร่ และได้มีการออก น.ส.ล. ไปในระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๙ และหมายเหตุว่าได้ออก น.ส.ล. ไปแล้วจำนวน ๓,๑๑๖ ไร่ ๓๒ $\frac{1}{100}$ ตารางวา คงเหลือเนื้อที่ ๓,๖๘๓ ไร่ ๖๘ $\frac{1}{100}$ ตารางวา ซึ่งสภาการศึกษาแห่งชาติได้ยื่นคำขอออก น.ส.ล. เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๐๗ และทำการรังวัดแล้วเสร็จเมื่อวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๐๘ ได้เนื้อที่จากการรังวัด ๒,๓๘๒ ไร่ ๑ งาน ๔๕ $\frac{1}{100}$ ตารางวา กระทรวงการคลังได้รับใบได้สวนไป เมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๒๐ ในการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงหากมีทางสาธารณะ อยู่ในที่ดินแปลงที่ขออนุญาตนั้น มีหนังสือกรมที่ดิน ที่ ๑๕๗๔/๒๕๐๕ ลงวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๕ ได้วางแนวปฏิบัติไว้ว่า การออก น.ส.ล. แปลงใดมีทางสาธารณสมบัติของแผ่นดิน หากผู้มีหน้าที่ ดูแลรักษาและดำเนินการคุ้มครองป้องกันสาธารณประโยชน์ไม่ขัดข้อง และส่วนราชการที่ ขอรับ น.ส.ล. รับรองว่าจะไม่ทำให้เสียสาธารณประโยชน์ก็ให้ออก น.ส.ล. แปลงเดียวกันได้

/แต่ให้แสดง...

แต่ให้แสดงเขตทางสาธารณประโยชน์ไว้ในรูปแผนที่ด้วย และปัจจุบันแนวปฏิบัติดังกล่าวปรากฏอยู่ในระเบียบกรมที่ดินว่าด้วยการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง พ.ศ. ๒๕๑๗ ข้อ ๑๐ ส่วนกรณีที่มีที่ดินของรัฐต่างประเทศกันอยู่ในบริเวณที่ดินที่จะออก น.ส.ล. ได้มีบันทึกข้อตกลงระหว่างกรมที่ดินกับกรมธนารักษ์ เรื่อง การรังวัดออก น.ส.ล. การระวางชี้แนวเขตและลงนามรับรองแนวเขตที่ราชพัสดุ พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๘ กำหนดว่า ในกรณีที่มีทางสาธารณประโยชน์ที่รถยนต์เดินไม่ได้ หรือมีห้วย ลำรางซึ่งอยู่ในความดูแลรักษาของนายอำเภอ อยู่ในบริเวณที่ราชพัสดุที่ขอยก น.ส.ล. จะพิจารณาออกเป็นแปลงเดียวกันก็ได้ ทั้งนี้ ต้องบันทึกคำยินยอมของผู้ดูแลรักษาที่ดินสาธารณประโยชน์นั้นๆ ไว้ และแสดงเขตทางหรือห้วย ลำรางนั้นๆ เป็นเส้นประในรูปแผนที่ ถ้ามีทางหลวง ทางสาธารณประโยชน์หรือแม่น้ำ ลำคลองสาธารณประโยชน์อยู่ในบริเวณที่ดินที่ขอยก น.ส.ล. และกรณีที่เป็นอยู่ก่อนการเป็นที่ราชพัสดุ ก็ให้กันเขตทางหลวง ทางสาธารณประโยชน์หรือแม่น้ำ ลำคลองสาธารณประโยชน์ออก และออก น.ส.ล. เป็นแปลงๆ แต่กรณีเกิดขึ้นภายหลังเป็นที่ราชพัสดุให้ออก น.ส.ล. แปลงเดียวกันโดยให้บันทึกความยินยอมของผู้ดูแลรักษาและบันทึกคำรับรองของผู้ขอยก น.ส.ล. ไว้ด้วยว่าจะไม่ทำให้เสียหายแก่ประโยชน์ร่วมกันและให้แสดงเขตทางหลวงทางสาธารณประโยชน์หรือแม่น้ำลำคลองสาธารณประโยชน์นั้นๆ เป็นเส้นประในรูปแผนที่ด้วยสำหรับที่ดินแปลง น.ส.ล. เลขที่ ๖๓๔๐ ไม่มีการแสดงทางสาธารณประโยชน์ไว้ในรูปแผนที่เป็นเส้นประโดยผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๕ อ้างว่าไม่มีผู้ที่เกี่ยวข้องแจ้งว่ามีทางสาธารณประโยชน์อยู่ในบริเวณที่ขอยก น.ส.ล. ดังกล่าว จากภาพถ่ายทางอากาศบริเวณที่พิพาท ซึ่งผู้ฟ้องคดีได้เสนอต่อศาล คือ ๑. รูปถ่ายทางอากาศชื่อจังหวัดขอนแก่น หมายเลข ๕๕๔๑ แผนที่ ๔ จัดทำโดยกรมที่ดิน ถ่ายรูปโดยกรมแผนที่ทหาร เมื่อเดือนเมษายน ๒๕๑๙ ปรากฏเส้นทางที่ตัดทะลุเข้าไปในเขตที่ดินของมหาวิทยาลัยและเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดขอนแก่นได้ยืนยันไว้ตามหนังสือที่ ขก ๐๐๒๒/๒๕๓๑๖ ลงวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๔๐ ว่า บริเวณที่พิพาทมีสภาพทางสาธารณประโยชน์ปรากฏอยู่ทั้งสองด้าน คือ ทิศตะวันออกและทิศใต้ที่มีอาณาเขตติดกับผู้ฟ้องคดี ๒. รูปถ่ายทางอากาศเมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๔๗ มาตราส่วน ๑ : ๔๒,๐๐๐ ซึ่งเป็นเวลาก่อนก่อตั้งมหาวิทยาลัยขอนแก่นตามรูปถ่ายปรากฏเส้นทางทางสาธารณประโยชน์ผ่านมาจากทางตอนเหนือ ผ่านเข้าบริเวณที่เป็นที่ตั้งมหาวิทยาลัยขอนแก่นทางทิศใต้ไปบรรจบกับทางหลวงสายขอนแก่น - อุดรธานี ซึ่งบริเวณมหาวิทยาลัยขอนแก่นตอนนั้นยังมีสภาพเป็นป่าดง

/๓. รูปถ่าย...

๓. รูปถ่ายทางอากาศเมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๑๐ มาตราส่วน ๑ : ๕๐,๐๐๐ เป็นภาพถ่ายหลังจากมีการก่อสร้างมหาวิทยาลัยแล้วปรากฏสิ่งก่อสร้างแล้ว ๔. แผนที่จังหวัดขอนแก่น พิมพ์โดยกรมแผนที่ทหาร มาตราส่วน ๑ : ๕๐,๐๐๐ ระวัง ๕๕๔๑ แผนที่ ๑ ลำดับชุด L ๗๐๑๗ ปรากฏทางสาธารณประโยชน์ตัดผ่านเข้าเขตมหาวิทยาลัยขอนแก่นตรงบริเวณที่พิพาทไปบรรจบกับทางหลวงสายขอนแก่น - อุดรธานี บริเวณดอนหญ้านาง และจากการอ่านแปลและตีความภาพถ่ายทางอากาศปี พ.ศ. ๒๔๙๗ ปี พ.ศ. ๒๕๑๐ และปี พ.ศ. ๒๕๑๙ โดยผู้เชี่ยวชาญปรากฏว่ามีทางสาธารณประโยชน์ตัดผ่าน น.ส.ล. เลขที่ ๖๓๔๐ อย่างชัดเจน และเป็นเส้นทางสัญจรที่ใช้อยู่เป็นประจำมีความกว้างเฉลี่ยประมาณ ๙ เมตร แต่ตามภาพถ่ายทางอากาศปี พ.ศ. ๒๕๔๔ ไม่ปรากฏแนวทางสาธารณประโยชน์เนื่องจากมีสิ่งก่อสร้างตลอดแนวทางเดิม ส่วนแนวทางที่ตัดผ่านที่ดินที่มีการครอบครองยังปรากฏทางชัดเจนเหมือนแนวในภาพถ่ายทางอากาศปีก่อน ๆ และอาคารสิ่งก่อสร้างเพิ่มเติมขึ้นเต็มพื้นที่สองข้างทาง แนวเขตทางสาธารณประโยชน์ตามร่องรอยที่ปรากฏในแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศปี พ.ศ. ๒๔๙๗ ของที่ดิน น.ส.ล. เลขที่ ๖๓๔๐ โดยให้ทางสาธารณประโยชน์กว้าง ๙ เมตรจากบ้านโนนม่วงผ่านเข้ามาในเขตมหาวิทยาลัยขอนแก่นด้านทิศเหนือเลยตลอดจนสุดแนวเขตของมหาวิทยาลัยทางทิศใต้จนไปบรรจบกับถนนมิตรภาพ ซึ่งแนวเขตทางสาธารณประโยชน์จะพาดผ่านอาคารสถานที่ของมหาวิทยาลัยทั้งที่เป็นบ้านพักของบุคลากรมหาวิทยาลัยขอนแก่น และอาคารที่ใช้ประโยชน์สำหรับการเรียนการสอนของนักศึกษา รวมเป็นสิ่งก่อสร้างทั้งหมด ๑๕ อาคาร เนื้อที่รวม ๑ ไร่ ๒ งาน ๔๕ .๒๘ ตารางวา และเป็นพื้นที่ที่เป็นเขตทางสาธารณประโยชน์ ๑๓,๖๙๗.๕๗ ตารางเมตร หรือ ๘ ไร่ ๒ งาน ๒๔.๓๙ ตารางวา

ผู้ฟ้องคดีได้ลงทุนพัฒนาที่ดินโฉนดเลขที่ ๓๖๔๙๗ โดยกันที่ดินของตนบางส่วนรังวัดแบ่งหักเป็นทางสาธารณประโยชน์ขนาดกว้าง ๘ เมตร ต่อเขตกับทางสาธารณประโยชน์เดิมที่ถูกปิดกั้นไป ให้เลี้ยวเข้าไปในที่ดินของผู้ฟ้องคดีประมาณ ๑๐๐ เมตร สองฝั่งทางดังกล่าวลงทุนปลูกสร้างอาคารพาณิชย์ ๓ ชั้น รวม ๒๐ ห้องมีด้านหลังตลอดแนวชิดเขตกับแนวรั้วของมหาวิทยาลัยและฝั่งตรงข้ามของทางที่กั้นอยู่ได้ปลูกสร้างโรงร้านให้เช่าขายอาหารทางด้านทิศเหนือ ทางดังกล่าวเลี้ยววกเข้าไปบรรจบกับแนวเขตมหาวิทยาลัยตรงบริเวณหน้าบ้านเลขที่ ๒๓๓ ของผู้ฟ้องคดีและเป็นบริเวณหลังหอพักนักศึกษาที่ ๒๒ ของมหาวิทยาลัย อย่างไรก็ตาม ช่วงที่อยู่หน้าบ้านเลขที่ ๒๓๓ บริเวณต่อเขตเข้ากับที่ดิน

/ของมหาวิทยาลัย...

ของมหาวิทยาลัยยังเป็นการสิทธิของผู้ฟ้องคดีอยู่ แต่ก็มีสภาพข้อเท็จจริงเป็นทาง ผู้ฟ้องคดี และชาวบ้านโนนม่วงได้ใช้ทางที่จุดหมายเลข ๔ นี้ เข้า - ออก มหาวิทยาลัยทดแทน ทางสาธารณประโยชน์เดิมที่ถูกปิดกั้นไปตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๐ มหาวิทยาลัยกลับมีโครงการพัฒนา พื้นที่ในเขตร่วมมหาวิทยาลัยบริเวณใกล้เคียงกับที่ดินของผู้ฟ้องคดีเป็นพื้นที่เชิงพาณิชย์ เนื้อที่ประมาณ ๔.๔ ไร่ บริเวณที่ว่างเปล่าหลังหอพักนักศึกษาที่ ๑๑ และด้านข้างหอพัก นักศึกษาที่ ๒๒ โดยจะปิดกั้นทางที่จุดหมายเลข ๔ ผู้ฟ้องคดีจึงมีหนังสือลงวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๔๐ ถึงผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ขอร้องไม่ให้ก่อสร้างรั้วปิดทางเข้า - ออก และยินดีจะจ่ายเงิน ค่าชดเชยให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ แต่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เพิกเฉยและให้ผู้รับเหมาโครงการ ลงมือก่อสร้างในขณะที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ยอมรับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทางต่าง ๆ ที่บริเวณแนว ต่อเขตทางด้านทิศเหนือจากด้านทิศตะวันตกไปยังด้านทิศตะวันออก ดังนี้ จุดหมายเลข ๑ เป็นทางสาธารณประโยชน์ที่มาจากหมู่บ้านโนนม่วง ที่แนวต่อเขตผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ทำเป็นถนน เชื่อมกับทางดังกล่าว แนวทางผ่านเข้าไปที่ด้านหลังหอพักนักศึกษาที่ ๑๑ จุดหมายเลข ๒ ตั้งอยู่ถัดจากจุดแรกประมาณ ๑๐๐ เมตร ไม่เป็นทางสาธารณประโยชน์ หากเป็นช่องทาง ที่เกิดขึ้นจากการมีผู้เปิดรั้วของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ โดยผลการ นอกเขตร่วมมหาวิทยาลัยเป็น อาคารพาณิชย์ที่ผู้ฟ้องคดีปลูกสร้างในที่ดินแปลงแรกของผู้ฟ้องคดีและจำหน่ายจนหมดแล้ว จุดหมายเลข ๓ มีทางสาธารณประโยชน์ที่มาจากหมู่บ้านโนนม่วงมาบรรจบกับเขตร่วมมหาวิทยาลัย แม้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ยังมิได้สร้างถนนถาวร แต่ตามโครงการพัฒนาที่ดินในเชิงพาณิชย์ ดังกล่าวผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จะสร้างถนนถาวรเชื่อมต่อกับถนนในเขตมหาวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ ระหว่างหอพักนักศึกษาที่ ๑๐ กับที่ ๑๑ ที่จุดหมายเลข ๔ ซึ่งตั้งอยู่ห่างจากจุดหมายเลข ๓ มาทางทิศตะวันออกประมาณ ๖๐ เมตร เป็นแนวต่อเขตระหว่างถนนในเขตร่วมผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ บริเวณหอพักนักศึกษาที่ ๒๒ กับที่ดินแปลงพิพาทของผู้ฟ้องคดี ซึ่งผู้ฟ้องคดีปลูกสร้าง บ้านพักอาศัยเลขที่ ๒๓๓ อาคารพาณิชย์และร้านอาหารและทำถนนมาบรรจบกับเขตร่วม มหาวิทยาลัย มีผู้เปิดรั้วแนวเขตของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ที่จุดนี้โดยผลการ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ มิได้อนุญาตให้ราษฎรใช้ช่องทางที่เกิดขึ้นโดยผลการนี้เป็นทางสัญจร ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ คำนึงถึงความเดือดร้อนในเรื่องทางเข้า - ออก ของราษฎรหมู่บ้านโนนม่วงที่อาศัยติดแนวเขต มหาวิทยาลัย ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จึงได้เปิดช่องทางสัญจรให้ ๒ ช่องทาง คือ ช่องทางแรกที่ จุดหมายเลข ๑ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ทำเป็นถนนอย่างดีเชื่อมกับทางสาธารณประโยชน์จาก

/หมู่บ้านโนนม่วง...

หมู่บ้านโนนม่วง ผ่านเข้ามาในมหาวิทยาลัยด้านหลังหอพักนักศึกษาที่ ๑๑ อีกช่องทางคือ ที่จุดหมายเลข ๓ เป็นจุดสิ้นสุดของทางสาธารณประโยชน์ติดกับที่ดินแปลงแรกที่เคยเป็นของผู้ฟ้องคดี แม้ว่าจะยังมิได้สร้างถนนถาวร แต่ตามโครงการพัฒนาที่ดินของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ กำหนดไว้ให้สร้างถนนถาวรเชื่อมต่อกับถนนระหว่างหอพักนักศึกษาที่ ๑๐ และที่ ๑๑ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ มีความจำเป็นต้องปิดกั้นช่องทางที่ ๔ ด้วยเหตุผลด้านความปลอดภัยของทรัพย์สินของทางราชการ บุคลากรและนักศึกษาของมหาวิทยาลัยจึงไม่อาจเปิดช่องทางผ่านเข้า - ออกที่จุดหมายเลข ๔ ขนาดกว้าง ๘ เมตร ได้ อย่างไรก็ตาม โดยคำนึงถึงการอยู่ร่วมกับชุมชนก็จะก่อสร้างประตูสำหรับเข้า - ออก ขนาดกว้าง ๒ เมตร เปิด - ปิด ตามเวลาที่จะกำหนด ตามความจำเป็นและความเหมาะสมในการรักษาความปลอดภัยเป็นสำคัญ

ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ปิดกั้นทางสาธารณประโยชน์เดิมไปแล้ว ยังจะมาปิดช่องทางที่จุดหมายเลข ๔ บริเวณด้านหน้าบ้านของผู้ฟ้องคดีอีก หากผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ปิดกั้นช่องทางที่จุดหมายเลข ๔ ดังกล่าว แม้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จะเปิดทางที่จุดหมายเลข ๑ และหมายเลข ๓ โดยไม่มีกำหนดเวลา ผู้ฟ้องคดียังคงได้รับความเดือดร้อนเนื่องจากโดยสภาพที่ตั้งของบ้านผู้ฟ้องคดี ผู้ฟ้องคดีต้องย้อนกลับเข้าทางสาธารณประโยชน์เดิมและอ้อมไปหาทางเข้ามหาวิทยาลัยที่อยู่ไกลออกไปประมาณ ๔๐๐ เมตร ผู้ฟ้องคดีจึงยื่นคำร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการการกฤษฎีกา และต่อมาคดีได้โอนมาจากคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ตาม มาตรา ๑๐๓ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยผู้ฟ้องคดีขอให้ศาลบังคับให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ยุติการปิดกั้นรั้วมหาวิทยาลัย ช่องทางเส้นใหม่ที่ติดกับที่ดินของผู้ฟ้องคดีบริเวณหน้าบ้านเลขที่ ๒๓๓ เปิดเป็นช่องทางสาธารณประโยชน์ขนาดกว้าง ๘ เมตร โดยไม่มีกำหนดเวลาเปิด - ปิด และหากผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จะดำเนินปิดกั้นรั้วบริเวณดังกล่าว ขอให้ศาลมีบังคับดังนี้ ๑. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๔ เพิกถอนหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง เลขที่ ๖๓๔๐ เพราะออกทับทางสาธารณประโยชน์เดิม ซึ่งกว้างไม่น้อยกว่า ๑๖ เมตรตลอดสาย โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากไม่ปฏิบัติตามระเบียบของกรมที่ดินว่าด้วยการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง พ.ศ. ๒๕๑๗ ๒. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๖ ใช้อำนาจตามกฎหมายดำเนินการให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ รื้อถอนกำแพงรั้วที่ปิดกั้นและปลูกสร้างทับทางสาธารณประโยชน์เดิมเพื่อให้กลับคืนเป็นทางสาธารณประโยชน์ เช่นเดิม ๓. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๗ ใช้อำนาจตามกฎหมายดำเนินการให้

/ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒...

ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๔ รื้อถอนบ้านพักข้าราชการที่ปลูกกีดขวางทาง
สาธารณประโยชน์เดิม ศาลปกครองชั้นต้นพิพากษา ๑. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๕ แก่ไขหนังสือ
สำคัญที่หลวง เลขที่ ๖๓๔๐ เลขที่ดิน ๒๔๐ ซึ่งออกเมื่อวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๒๐
เฉพาะส่วนที่ทับทางสาธารณประโยชน์พื้นที่ ๑๓,๖๔๗.๕๗ ตารางเมตร หรือ ๘ ไร่ ๒ งาน
๒๔.๓๙ ตารางวา ตามรายงานโครงการรังวัดแสดงเขตทางสาธารณประโยชน์ในรูปแผนที่
ที่ออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงเลขที่ ๖๓๔๐ ตามหนังสือกรมที่ดิน ตอนที่ ๓๓ ที่ มท
๐๕๐๕/๒๔๕๐๐ ลงวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๔๖ ให้ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง
โดยให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๕ ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน ๑๘๐ วัน นับแต่วันที่คำพิพากษา
ของศาลถึงที่สุด ๒. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๖ ร่วมกันปฏิบัติหน้าที่
ตามที่กฎหมายห้ามมิให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ยึดถือครอบครองทางสาธารณประโยชน์
ซึ่งหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง เลขที่ ๖๓๔๐ เลขที่ดิน ๒๔๐ ลงวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๒๐
ออกทับโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายตามข้อ ๑ โดยให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๖
ปฏิบัติหน้าที่ให้แล้วเสร็จภายในกำหนด ๑๘๐ วัน นับแต่วันที่คำพิพากษาถึงที่สุด
๓. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๗ ร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายห้ามมิให้
ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๔ ยึดถือครอบครองทางสาธารณประโยชน์บ้านโนนม่วง
หมู่ที่ ๑๒ ตำบลศิลา อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น เนื้อที่กว้าง ๑๒ เมตร
ยาว ๑๕๐ เมตร อันเป็นที่ตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและบ้านพักข้าราชการกรมการพัฒนาชุมชน
โดยให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๗ ปฏิบัติหน้าที่ให้แล้วเสร็จภายใน ๑๘๐ วันนับแต่
วันที่คำพิพากษาของศาลถึงที่สุด ส่วนคำขออื่นนอกจากนี้ให้ยก ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งเจ็ดอุทธรณ์
คำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้น

หลังจากศาลได้มีหมายแจ้งกำหนดวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริงแล้ว
ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้มีหนังสือลงวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๓ ขอให้ศาลชะลอการพิจารณาคดี
ไว้ก่อนเนื่องจากได้มีหนังสือแจ้งต่อศาลว่า ขณะนี้ได้ดำเนินการรังวัดที่ดินเพื่อขอเพิกถอน
สภาพทางสาธารณประโยชน์ที่พิพาทแล้ว และอยู่ระหว่างสภามหาวิทยาลัยขอนแก่นแต่งตั้ง
คณะกรรมการเพื่อดำเนินการถอนสภาพทางสาธารณประโยชน์ขอให้ศาลชะลอการพิจารณาคดี
ไว้ก่อน จากข้อเท็จจริงดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้ยอมรับแล้วว่ามิ
ทางสาธารณประโยชน์อยู่ในที่ดินพิพาท ข้อเท็จจริงจึงรับฟังเป็นยุติว่ามีทางสาธารณประโยชน์

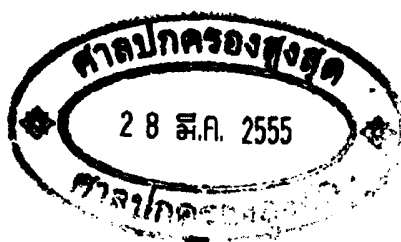

/อยู่ในที่ดิน...

อยู่ในที่ดินตามหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงเลขที่ ๖๓๔๐ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้ก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างทับทางสาธารณประโยชน์ ทำให้ประชาชนเปลี่ยนเส้นทางสาธารณประโยชน์เดิมมาเป็นเส้นทางที่เป็นข้อพิพาทในปัจจุบัน

คดีจึงมีประเด็นที่ต้องวินิจฉัยว่า การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ปิดกั้นทางเข้า - ออกบริเวณหน้าบ้านเลขที่ ๒๓๓ ของผู้ฟ้องคดีเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

ศาลปกครองสูงสุดพิเคราะห์แล้วเห็นว่า มาตรา ๑๓๐๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติว่า สาธารณสมบัติของแผ่นดินนั้น รวมทรัพย์สินทุกชนิดของแผ่นดินซึ่งใช้เพื่อสาธารณประโยชน์หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกัน เช่น (๑) ที่ดินรกร้างว่างเปล่า และที่ดินซึ่งมีผู้เวนคืนหรือทอดทิ้ง หรือกลับมาเป็นของแผ่นดินโดยประการอื่น ตามกฎหมายที่ดิน (๒) ทรัพย์สินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน เป็นต้นว่า ที่ชายดิ่ง ทางน้ำ ทางหลวง ทะเลสาบ (๓) ทรัพย์สินใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ เป็นต้นว่า ป้อมและโรงทหาร สำนักราชการบ้านเมือง เรือรบ อาวุธยุทโธปกรณ์ และมาตรา ๘ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน บัญญัติว่า ที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันหรือใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ หรือเป็นที่ดินที่ได้หวงห้ามหรือสงวนไว้ตามความต้องการของทบวงการเมืองอาจถูกถอนสภาพหรือโอนไปเพื่อใช้ประโยชน์อย่างอื่น หรือนำไปจัดเพื่อประชาชนได้ ในกรณีดังต่อไปนี้ (๑) ที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน ถ้าทบวงการเมืองรัฐวิสาหกิจหรือเอกชนจัดหาที่ดินมาให้พลเมืองใช้ร่วมกันแทนแล้ว การถอนสภาพหรือโอนให้กระทำโดยพระราชบัญญัติ แต่ถ้าพลเมืองได้เลิกใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้น หรือที่ดินนั้นได้เปลี่ยนสภาพไปจากการเป็นที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน และมีได้ตกไปเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ใดตามอำนาจกฎหมายอื่นแล้ว การถอนสภาพให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา... หนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วน ที่ มท ๐๖๐๗/๑/ว ๒๒๕๔ ลงวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๕ กำหนดเกี่ยวกับวิธีการขอใช้ที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกันของส่วนราชการไว้ว่า ให้จังหวัดสอบสวนว่า ๑. ที่ดินตั้งอยู่ที่ใดและมีประวัติความเป็นมาอย่างไร... ปัจจุบันราษฎรยังมีการใช้ร่วมกันอยู่หรือเลิกใช้แล้ว... ๒. ส่วนราชการที่ขอใช้จะนำไปใช้ประโยชน์อย่างไร มีกำหนดเวลาหรือไม่ ๓. ให้เสนอที่ประชุมสภาตำบลว่าจะขัดข้องหรือไม่ และมีความเห็นอย่างไร ๔. ให้ทำแผนที่แสดงเขตที่ดินที่ขอใช้... แล้วให้ส่งสำนวนการสอบสวน

/และความเห็น...

และความเห็นของจังหวัดว่าควรอนุมัติหรือไม่อนุมัติไปยังกระทรวงมหาดไทยเพื่อพิจารณาต่อไป และต่อมาได้มีการแก้ไขระเบียบกระทรวงมหาดไทยเกี่ยวกับการขอใช้ที่ดินของรัฐ เพื่อประโยชน์ของทางราชการในปี พ.ศ. ๒๕๔๑ ว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการอนุญาตให้ทบวงการเมือง ใช้ที่ดินของรัฐ เพื่อประโยชน์ของทางราชการ ข้อ ๘ กำหนดว่า เมื่อมีผู้ยื่นขอใช้ที่ดินของรัฐ ให้จังหวัดดำเนินการดังนี้ ๑. สอบประวัติความเป็นมาของที่ดินว่าสงวนหวงห้ามเมื่อใด ๒. ให้หน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลรักษาพื้นที่และราษฎรที่เคยใช้ประโยชน์ร่วมกันประชุมพิจารณา ให้ความเห็นว่าจะขัดข้องในการขอใช้และถอนสภาพหรือไม่ อย่างไร ๓. ให้อำเภอและ จังหวัดให้ความเห็นเกี่ยวกับการขอใช้และถอนสภาพ ๔. ประสานงานกับสำนักงานผังเมือง จังหวัดหรือหน่วยงานผังเมืองที่รับผิดชอบพื้นที่เพื่อพิจารณาให้ความเห็นด้านผังเมือง และข้อ ๙ กำหนดว่า การอนุมัติให้ใช้ที่ดินให้พิจารณาจากโครงการแผนผังการใช้ที่ดิน และงบประมาณที่ได้รับและหากทบวงการเมืองใดจำเป็นต้องใช้ที่ดินเกินกว่าที่กำหนด หรือใช้ประโยชน์อย่างอื่นนอกเหนือจากระเบียบนี้ระบุ ให้แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อร่วม ตรวจสอบพิจารณาแล้วเสนอเรื่องราวและเอกสารให้กรมที่ดินเสนอกระทรวงมหาดไทยพิจารณา หนังสือกระทรวงมหาดไทย ค่วนมาก ที่ มท ๐๕๑๑.๒/๑๐๘๔ ลงวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๔๖ แก้ไขปรับปรุงระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการอนุญาตให้ทบวงการเมืองใช้ที่ดินของรัฐเพื่อประโยชน์ในราชการตามประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๕๔๑ กรณีทบวงการเมืองใดประสงค์จะใช้ที่ดินของรัฐ ทบวงการเมืองนั้นจะต้องแจ้งความประสงค์ ขออนุญาตที่ดินสาธารณะประโยชน์เสียก่อน จากบทบัญญัติของกฎหมายและระเบียบ กระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการอนุญาตให้ทบวงการเมืองใช้ที่ดินของรัฐ เพื่อประโยชน์ในราชการตามประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๕๔๑ ดังกล่าว เห็นได้ว่า ที่ดิน อันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันอาจมีการนำไปใช้ประโยชน์ อย่างอื่นหรือนำไปจัดเพื่อประชาชนได้ โดยต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่ระเบียบและ กฎหมายกำหนด ซึ่งหากที่ดินนั้นเป็นที่ดินที่ประชาชนยังใช้ประโยชน์ร่วมกันอยู่ต้องมีการ จัดหาที่ดินให้ประชาชนใช้ร่วมกันแทนแล้วจึงดำเนินการเพื่อตราพระราชบัญญัติถอนสภาพ หรือโอนที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันนั้น แต่หาก ประชาชนเลิกใช้ประโยชน์ในที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมือง

/ใช้ร่วมกัน...

ใช้ร่วมกันหรือที่ดินนั้นได้เปลี่ยนสภาพจากการเป็นที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ประโยชน์ร่วมกัน และมีได้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ใดตามกฎหมายแล้ว การถอนสภาพกระทำได้โดยการตราเป็นพระราชกฤษฎีกา เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังเป็นยุติตามหนังสือของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ฉบับลงวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๓ ที่ขอให้ศาลชะลอการพิจารณาคดีไว้ก่อน เนื่องจากผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้ทำการรังวัดที่ดินเพื่อขอเพิกถอนสภาพทางสาธารณประโยชน์ที่พิพาทว่ามีทางสาธารณประโยชน์อยู่ในที่ดินตามหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง เลขที่ ๖๓๔๐ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้ปลูกสร้างสิ่งก่อสร้างทับทางสาธารณประโยชน์ที่ประชาชนใช้ร่วมกัน ทำให้ผู้ฟ้องคดีและประชาชนทั่วไปไม่สามารถใช้ทางสาธารณประโยชน์สัญจรไปมาเพื่อออกสู่ถนนสาธารณะภายนอกได้ ผู้ฟ้องคดีและประชาชนได้เปลี่ยนเส้นทางสัญจรมาเป็นบริเวณหน้าบ้านเลขที่ ๒๓๓ ของผู้ฟ้องคดีทางด้านทิศตะวันตกผ่านเข้าไปในมหาวิทยาลัย เพื่อไปสู่ถนนสาธารณะภายนอก โดยผู้ฟ้องคดีได้แบ่งหักที่ดินของผู้ฟ้องคดีกว้าง ๘ เมตรให้เป็นทางสาธารณประโยชน์ติดเขตกับทางสาธารณประโยชน์เดิมที่ถูกปิดกั้นไป แล้วเดินทางผ่านเข้าไปในบริเวณมหาวิทยาลัย โดยผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้ยินยอมให้ผู้ฟ้องคดีและประชาชนใช้เส้นทางที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ สร้างขึ้นเพื่อใช้สัญจรไปมาเข้าในมหาวิทยาลัยเพื่อออกไปสู่ถนนมิตรภาพ ในการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างลงบนทางสาธารณประโยชน์ที่ประชาชนใช้ร่วมกัน ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ มิได้ถอนสภาพและไม่ได้มีการขออนุญาตใช้ที่ดินสาธารณประโยชน์ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการดูแลรักษาที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๑๕ นอกจากนี้ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๔ ได้ก่อสร้างอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และบ้านพักของข้าราชการกรมพัฒนาชุมชนทับทางสาธารณประโยชน์ โดยไม่ได้ดำเนินการขออนุญาตใช้สาธารณสมบัติของแผ่นดินตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ค่วนมาก ที่ ๐๖๐๓/๑/ว ๒๒๙๙ ลงวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๕ ด้วยเช่นกัน ต่อมา เมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ มีโครงการพัฒนาที่ดินเชิงพาณิชย์บริเวณด้านหลังหอพักนักศึกษาที่ ๒๒ ซึ่งเป็นบริเวณหน้าบ้านของผู้ฟ้องคดี ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้ก่อสร้างรั้วกำแพงซีเมนต์ปิดกั้นเส้นทางใหม่ให้ผู้ฟ้องคดีและประชาชนใช้สัญจรผ่านเข้าสู่มหาวิทยาลัย เพื่อออกไปสู่ถนนมิตรภาพ ซึ่งเป็นทางสาธารณประโยชน์ทำให้ผู้ฟ้องคดีและประชาชนที่อาศัยบริเวณนั้นได้รับความเดือดร้อน ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑

/ได้ปิดกั้น...

ได้ปิดกั้นเส้นทางเดิมไปแล้ว และเส้นทางใหม่นี้ผู้ฟ้องคดีได้ใช้ทดแทนเส้นทางสาธารณะเดิม
 เส้นทางใหม่จึงเป็นทางสาธารณประโยชน์ที่ประชาชนใช้ร่วมกัน ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑
 จึงไม่ควรปิดกั้น จึงนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองเพื่อขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง
 ห้ามมิให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ปิดกั้นเส้นทางใหม่บริเวณช่องทางที่ ๔ ซึ่งอยู่หน้าบ้านเลขที่ ๒๓๓
 ของผู้ฟ้องคดี หากจะปิดกั้นก็ขอให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ รื้อถอนกำแพงรั้วที่ปิดกั้นและ
 สิ่งปลูกสร้างที่กีดขวางทางสาธารณประโยชน์เส้นทางเดิมเพื่อให้กลับคืนเป็นทางสาธารณประโยชน์
 เช่นเดิม คดีจึงมีข้อต้องวินิจฉัยว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ มีสิทธิปิดกั้นช่องทางบริเวณที่ติดกับ
 ที่ดินของผู้ฟ้องคดีบริเวณหน้าบ้านเลขที่ ๒๓๓ หรือไม่ เห็นว่า เมื่อข้อเท็จจริงรับกันแล้วว่า
 ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างกีดขวางทางสาธารณประโยชน์ที่ประชาชนใช้ร่วมกัน
 โดยมีได้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายที่ดินและ
 ระเบียบกระทรวงมหาดไทยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการดังกล่าว จึงเป็นการดำเนินการ
 ที่ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จึงไม่มีสิทธิปิดกั้น แต่อย่างไรก็ตาม
 เมื่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ปิดกั้นและก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างกีดขวางทางสาธารณประโยชน์แล้ว ทำให้ผู้ฟ้องคดี
 และประชาชนที่อาศัยละแวกนั้นไม่สามารถใช้ทางสาธารณะดังกล่าวได้ ผู้ฟ้องคดีและประชาชน
 จึงใช้เส้นทางบริเวณหน้าบ้านเลขที่ ๒๓๓ ของผู้ฟ้องคดีซึ่งผู้ฟ้องคดีได้รังวัดหักแบ่งให้
 เป็นทางสาธารณประโยชน์กว้าง ๘ เมตร โดยผู้ฟ้องคดีและประชาชนทั่วไปจากหมู่บ้านโนนม่วง
 ตำบลศิลา ใช้เป็นเส้นทางสัญจรเชื่อมต่อเส้นทางในมหาวิทยาลัยเป็นเวลากว่า ๒๕ ปีแล้ว ที่ดิน
 ดังกล่าวได้จดทะเบียนเป็นทางสาธารณประโยชน์เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐ และได้ใช้
 เป็นเส้นทางสาธารณประโยชน์ผ่านเข้าไปใช้เส้นทางในมหาวิทยาลัย ซึ่งผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑
 ได้สร้างเพื่อสัญจรภายในมหาวิทยาลัย โดยผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้ยอมรับว่าได้จัดเส้นทางให้
 ประชาชนเข้าออกได้ตลอด ๒๔ ชั่วโมง ถึงสี่ช่องทางรวมถึงช่องทางหน้าบ้านของผู้ฟ้องคดี
 อันเป็นจุดพิพาทดังกล่าวด้วย และผู้ฟ้องคดีรวมถึงประชาชนที่อาศัยบริเวณนั้นได้ผ่าน
 เข้าออกเส้นทางที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จัดให้ทดแทนทางสาธารณประโยชน์เดิมมากกว่า ๒๕ ปีแล้ว
 กรณีจึงถือได้ว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้จัดหาที่ดินให้ประชาชนใช้ร่วมกันแทนทางสาธารณประโยชน์เดิม
 ตามมาตรา ๘ วรรคสอง (๑) แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จึงไม่มีสิทธิปิดกั้น
 ทางพิพาทจุดที่ ๔ บริเวณที่ติดกับที่ดินของผู้ฟ้องคดี คดีมีข้อต้องวินิจฉัยต่อไปว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑

/ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒...

ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๔ ต้องรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างที่ทับทางสาธารณประโยชน์หรือไม่ เห็นว่า เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังเป็นยุติแล้วว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๔ ไม่ได้ดำเนินการเพิกถอนทางสาธารณสมบัติตามประมวลกฎหมายที่ดิน และไม่ได้ดำเนินขอใช้ที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในระเบียบกระทรวงมหาดไทยที่เกี่ยวข้อง การก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างลงบนทางสาธารณประโยชน์อันเป็นทางสาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภทพลเมืองใช้ร่วมกัน จึงเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งศาลสามารถควบคุมความชอบด้วยกฎหมายได้ด้วยการเพิกถอนการกระทำนั้น แต่การควบคุมความชอบด้วยกฎหมายกรณีนี้เห็นได้ว่าเป็นข้อบกพร่องที่เป็นการไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายที่ดิน และระเบียบกระทรวงมหาดไทยที่เกี่ยวข้องซึ่งศาลควบคุมความชอบด้วยกฎหมายโดยการกำหนดให้ผู้ถูกฟ้องคดีไปกระทำการแก้ไขสิ่งที่ไม่ถูกต้องให้ถูกต้องต่อไป และเป็นกรณีที่ฝ่ายปกครองสามารถควบคุมตรวจสอบหรือพิจารณาหาข้อยุติหรือแก้ไขให้ถูกต้องได้อีกภายหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษาแล้ว กรณีนี้ศาลจึงยังไม่อาจนำไปใช้เป็นเหตุให้รื้อถอนสิ่งปลูกสร้างดังกล่าวได้ และหากศาลจะพิพากษาให้มีการกลับคืนสู่สถานะเดิมโดยให้ผู้ถูกฟ้องคดีดำเนินการปรับสภาพที่ดินให้กลับคืนเป็นที่ดินสาธารณประโยชน์ประเภทพลเมืองใช้ร่วมกันดังเดิมย่อมก่อให้เกิดผลเสียต่อประโยชน์สาธารณะทั้งในแง่ของทรัพยากรที่ได้ใช้ไปแล้ว ในการก่อสร้างอาคารเรียน อาคารกิจกรรม อาคารบ้านพักข้าราชการ และพนักงานอันเป็นประโยชน์สาธารณะในการเรียนการสอน และผลเสียต่อทรัพยากรที่จะต้องใช้ในการทำให้กลับคืนสู่สภาพเดิม อีกทั้งยังปฏิเสธประโยชน์สาธารณะที่เกิดขึ้นแล้วหรือจะเกิดขึ้นจากการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างดังกล่าว ในขณะที่การควบคุมความชอบด้วยกฎหมายโดยศาลสามารถแสดงออกได้โดยการกำหนดให้ผู้ถูกฟ้องคดีกระทำการที่ไม่ได้กระทำให้ถูกต้องนั้นให้ถูกต้องเสีย และข้อบกพร่องดังกล่าวเป็นเรื่องที่ขึ้นอยู่กับพิจารณาของฝ่ายปกครองอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องว่าสมควรจะมีข้อยุติอย่างไร ที่ศาลปกครองชั้นต้นพิพากษา ๑. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๔ แก้ไขหนังสือสำคัญที่หลวง เลขที่ ๖๓๔๐ เลขที่ดิน ๒๔๐ ซึ่งออกเมื่อวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๒๐ เฉพาะส่วนที่ทับทางสาธารณประโยชน์พื้นที่ ๑๓,๖๕๗.๕๗ ตารางเมตร หรือ ๘ ไร่ ๒ งาน ๒๔.๓๔ ตารางวา ตามรายงานโครงการรังวัดแสดงเขตทางสาธารณประโยชน์

ในรูปแผนที่...

ในรูปแผนที่ที่ออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงเลขที่ ๖๓๔๐ ตามหนังสือกรมที่ดิน
 ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๕๐๕/๒๔๕๐๐ ลงวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๔๖ ให้ถูกต้องตามกฎหมาย
 และระเบียบที่เกี่ยวข้อง โดยให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๕ ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน ๑๘๐ วัน
 นับแต่วันที่คำพิพากษาของศาลถึงที่สุด ๒. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๖
 ร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายห้ามมิให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ยึดถือครอบครองทาง
 สาธารณประโยชน์ซึ่งหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงเลขที่ ๖๓๔๐ เลขที่ดิน ๒๔๐ ลงวันที่ ๑๑
 เมษายน ๒๕๒๐ ออกทับโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายตามข้อ ๑ โดยให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓
 และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๖ ปฏิบัติหน้าที่ให้แล้วเสร็จภายในกำหนด ๑๘๐ วันนับแต่วันที่คำพิพากษา
 ถึงที่สุด ๓. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๗ ร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย
 ห้ามมิให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๔ ยึดถือครอบครองทางสาธารณประโยชน์
 บ้านโนนม่วง หมู่ที่ ๑๒ ตำบลศิลา อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น เนื้อที่กว้าง ๑๒ เมตร
 ยาว ๑๕๐ เมตร อันเป็นที่ตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและบ้านพักข้าราชการกรมการพัฒนาชุมชน
 โดยให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๗ ปฏิบัติหน้าที่ให้แล้วเสร็จภายใน ๑๘๐ วัน
 นับแต่วันที่คำพิพากษาของศาลถึงที่สุด ส่วนคำขออื่นนอกจากนี้ให้ยก นั้น ศาลปกครองสูงสุด
 เห็นฟ้องด้วยบางส่วน และเมื่อศาลได้วินิจฉัยแล้วจากผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ไม่มีสิทธิปิดกั้นทาง
 บริเวณหน้าบ้านของผู้ฟ้องคดีจุดที่ ๔ แล้ว ศาลจึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยในคำขออื่นอีก

พิพากษาแก้คำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้นเป็นผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑
 เปิดเส้นทางสัญจรบริเวณหน้าบ้านเลขที่ ๒๓๓ ของผู้ฟ้องคดีขนาดความกว้าง ๘ เมตร
 และหากมีสิ่งปลูกสร้างใดๆ อยู่บริเวณทางพิพาทให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ รื้อถอนออกทั้งหมด
 และให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๔ กระทำการขอเปลี่ยนแปลง
 การใช้ประโยชน์ให้ถูกต้องตามมาตรา ๘ วรรคสอง (๑) แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน
 และระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการอนุญาตให้ทบวงการเมือง
 ใช้ที่ดินของรัฐ เพื่อประโยชน์ในราชการตามประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๕๔๑
 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกำหนดไว้ ทั้งนี้ภายในสามร้อยหกสิบห้าวันนับแต่วันที่
 ศาลปกครองสูงสุดมีคำพิพากษา หากไม่ดำเนินการหรือไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่
 ที่มีอำนาจตามกฎหมาย ก็ให้กระทำการรื้อถอนกำแพงและสิ่งก่อสร้างที่สร้าง

ปิดกัน...

ปิดกันและทับทางสาธารณประโยชน์ในหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง เลขที่ ๖๓๔๐ ให้กลับสู่สภาพการใช้ประโยชน์ดังเดิม ภายในสามร้อยหกสิบห้าวันนับแต่วันที่พ้นกำหนด ให้กระทำการตามคำพิพากษาของศาลปกครองสูงสุดดังกล่าว หรือนับแต่วันที่ได้รับความแจ้ง การไม่อนุญาตจากเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจตามกฎหมาย นอกจากที่แก้ไขให้เป็นไปตาม คำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้น

นายวรวิทย์ กังศศิเทียม
ตุลาการศาลปกครองสูงสุด

ตุลาการเจ้าของสำนวน

นายปรีชา ขวลิตรำรง
ตุลาการหัวหน้าคณะศาลปกครองสูงสุด

นายประสิทธิ์ศักดิ์ มีลาภ
ตุลาการศาลปกครองสูงสุด

นายพรชัย มนัสศิริเพ็ญ
ตุลาการศาลปกครองสูงสุด

นางมณีวรรณ พรหมน้อย
ตุลาการศาลปกครองสูงสุด

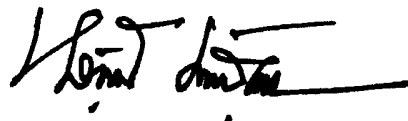
๒๘ พ.ค.

ตุลาการผู้แถลงคดี : นายเกียรติภูมิ แสงศิริธร

/มีบันทึกประธานศาลปกครองสูงสุด
กรณีตุลาการศาลปกครองมีเหตุจำเป็น
ไม่สามารถลงลายมือชื่อได้

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า คดีหมายเลขดำที่ อ. ๑๕๗/๒๕๔๘ หมายเลขแดงที่
อ. ๕๘/๒๕๔๕ ได้ทำคำพิพากษาโดย นายปรีชา ขวลิตร่าง ตุลาการหัวหน้าคณะศาลปกครองสูงสุด
ซึ่งร่วมประชุมปรึกษาเป็นองค์คณะ และได้ลงลายมือชื่อไว้แล้วในต้นร่างคำพิพากษา
แต่เนื่องจากนายปรีชา ขวลิตร่าง พ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง (๓) ประกอบกับ
มาตรา ๓๑ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง
พ.ศ. ๒๕๔๒ ก่อนที่จะลงลายมือชื่อในคำพิพากษานี้ จึงบันทึกไว้เป็นสำคัญ

(นายหัตถุณี วิฑิตวิริยกุล)
ประธานศาลปกครองสูงสุด